

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ

ΥΠΟ Δ. Ε. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

Περιεχόμενα: I. Ἡ Ἰδρύσις.—II. Τὸ Πρόγραμμα Moody-Benton.—III. Ἡ ἔννοια τῆς παραγωγικότητος.—IV. Ἡ πολιτικὴ τῆς παραγωγικότητος.—V. Ἡ Οἰκονομικὴ παραγωγικότης καὶ ἡ δυνατότης μετρήσεώς της.—VI. Ἄλλαι θεωρητικαὶ στατιστικαὶ προσπάθειαι. VII. Θέματα παραγωγικότητος. VIII. Βιβλιογραφία.

I. Η ΙΔΡΥΣΙΣ

1. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2473 Ν.Δ. τῆς 23 Ἰουλίου 1953, ἰδρύθη καὶ παρ' ἡμῖν «Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος», ἐκυρώθησαν ὠρισμέναι διεθνεῖς σχετικαὶ συμβάσεις καὶ ἐρρυθμίσθησαν περαιτέρω ζητήματα, ἀφορῶντα εἰς θέματα τῆς τεχνικῆς βοηθείας.

Σκοπὸς τοῦ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. εἶναι «ἡ προαγωγή τῆς παραγωγικότητος ἐν γένει, εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας». Τὸν σκοπὸν τοῦτον θέλει ἐπιδιώξῃ τὸ Κέντρον διὰ τῶν κατωτέρω ἰδίᾳ μέσων:

α) Διὰ τῆς μελέτης, διαδόσεως, διδασκαλίας καὶ ὑποδειγματικῆς ἢ πειραματικῆς ἐφαρμογῆς βελτιωμένων μεθόδων καὶ συνθηκῶν παραγωγῆς, ἐμπορίας, κυκλοφορίας καὶ διαδόσεως ἀγαθῶν.

β) Διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ συγκεντρώσεως, ἀνταλλαγῆς καὶ διὰ παντός μέσου διαδόσεως μελετῶν, δημοσιευμάτων καὶ πληροφοριῶν.

γ) Διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς εἰδικὰ συνέδρια καὶ ἐκθέσεις, ὡς καὶ εἰς σχέδια ἐφαρμοσμένης ἐρεύνης, ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων χωρῶν καὶ διὰ τῆς ὀργάνωσεως ἀποστολῶν Τεχνικῆς βοηθείας, εἰς ἔθνικὰ Κέντρα Παραγωγικότητος.

δ) Διὰ τῆς παροχῆς δανείων, ἢ ἄλλης ἐνισχύσεως εἰς συνεταιρισμοὺς, ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, παντός εἴδους ἐκμεταλλεύσεις καὶ νομικὰ καὶ φυσικὰ πρόσωπα ⁽¹⁾.

(1) Εἰδικώτερον τὸ Ἑθνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος ἀναλαμβάνει τὰ κάτωθι καθήκοντα:

α) Νὰ ἐνημερώνῃ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἐπὶ διοικητικῶν καὶ ἐργατικῶν ζητημάτων, ἀφορῶντων τὴν παραγωγικότητα καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς βλέψεις τοῦ λαοῦ.

β) Νὰ ἀναπτύσῃ καὶ ἐξηγῇ εἰς αὐτόν, τὰς ἐφαρμοζομένας νέας τεχνικὰς μεθόδους

Τὸ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. διοικεῖται ἀπὸ συμβούλιον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Τεχνικῆς βοήθειας, τέσσαρας Καθηγητὰς (Πανεπιστήμιον. Πολυτεχνεῖον. Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν. Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή) καὶ ἀνὰ ἓνα ἀντιπρόσωπον τοῦ Τεχνικοῦ καὶ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου, τοῦ Συνδέσμου βιομηχανῶν, τῆς Γενικῆς Συνμοσπονδίας Ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος, τῆς Πανελληνίου Συνμοσπονδίας Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, τῶν Ἐμπόρων, τῆς Τραπεζικῆς Ἑλλάδος, τοῦ Ὑδροβιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ἐνὸς εἰδικοῦ τοῦ ὄρυκτοῦ πλοῦτου τῆς χώρας, ἐνὸς ἐκπροσώπου τῶν Καταναλωτῶν. Τοῦ Συμβουλίου μετέχει καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς κ. James P. Moody Technical Assistance and Productivity Officer.

Πρὸς τὸ Διοικητικὸν τοῦτο Συμβούλιον, λειτουργεῖ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον.

2. Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἐγένετο τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1953.

Ὁ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ κ. Θάνος Καψάλης, κηρύσσει τὴν ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰδρύματος, εἶπε τὰ ἑξῆς :

«Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι, Εὐχομαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, τοῦ ὁποῖου αἱ ἐργασίαι ἐγκαινιάζονται σήμερον, κάθε προκοπὴν καὶ ἐπιτυχίαν εἰς τὸ ἔργον του. Μαζὶ μὲ τὰς εὐχὰς μου ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς παράσχω τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχουσα σαφῆ συνείδησιν τῆς σοβαρότητος τῆς ἀποστολῆς, τοῦ νέου τούτου διὰ τὴν χώραν μας θεσμοῦ, θὰ τοῦ παράσχη ἀμέριστον τὴν ὑποστήριξίν της καὶ θὰ τὸ περιβάλλῃ μὲ πᾶσαν στορ-

παραγωγικότητος, διὰ νὰ δύναιτο οὗτος, νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.

γ) Νὰ παρέχῃ, τεχνικῆς φύσεως πληροφορίας, φυλλάδια καὶ κινηματογραφικὰς παραστάσεις, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ διὰ τὴν κτίξιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν μεγαλύτεραν παραγωγικότητα, ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

δ) Νὰ ἀναπτύσῃ τὰς τεχνικὰς μεθόδους καὶ νὰ παρέχῃ πληροφορίας, ἀφορώσας εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἀγορῶν καὶ τὴν διανομὴν τῶν εἰδῶν, συμφώνως πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένας συνθήκας.

ε) Νὰ χρησιμεύῃ, ὡς κέντρον πληροφοριῶν, διὰ τὴν παροχὴν τεχνικῆς φύσεως στοιχείων, ἀφορώσων τὴν παραγωγικότητα καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὰς ἐρευνητικὰς μελέτας καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀναγκῶν τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καὶ εἰδικώτερον τῶν ἀναγκῶν τῶν διαφόρων δυσπραγοῦσῶν περιφερειῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν ἀναπτύξεως διὰ τὰς περιφερείας ταύτας, καταλλήλων προγραμμάτων.

στ) Νὰ καταρτίξῃ μελέτας ἐξευρέσεως ἀγορῶν καὶ ἀναλυτικὰς ἐκθέσεις, ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν δυνατοτήτων.

ζ) Νὰ προβαίῃ εἰς εἰδικὰς χορηγήσεις βοήθειας, συμφώνως πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Προγράμματος Benton—Moody καὶ νὰ διαχειρίζεται τὰ πάγια κεφάλαια δανείου, καθ' ὄρισμένον τρόπον.

γὴν, ὥστε νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ σκοποί, τοὺς ὁποίους τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος ἐκλήθη νὰ ἐπιδιώξη. Μεταξὺ τῶν ἀμέσων σκοπῶν τοῦ ἰδρύματος, ἀναφέρομεν συνήθως τὴν αὐξήσιν τῆς ταχύτητος παραγωγῆς, δηλαδὴ τὴν ἐπιδιώξιν μεγαλυτέρας ποσότητος παραγωγῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον ἐργασίας· δηλαδὴ τὴν κατὰ τινὰ τρόπον καὶ διὰ διαφόρων μεθόδων. μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἰδίᾳ εἰς τὸν κύριον αὐτῆς παράγοντα, τὸν παράγοντα τῆς ἐργασίας. Ὁ ἀπώτερος ὅμως καὶ κύριος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶναι, ἡ αὐξήσιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς ὁλότητος. Μὲ τὴν διαπίστωσιν αὐτῆν, ἐπιθυμῶ νὰ ὑπογραμμίσω τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ τὸ Ἴδρυμα, μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς γενικωτέρας Κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τῆς ὁποίας ὑπατος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶναι ἐπίσης, ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ. Ἐτονίσθη ἐπανειλημμένως ἀπὸ ὑπευθύνους ἐκπροσώπους τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ ἐπιδιώξις αὐτῆ δὲν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου, ἀλλὰ πεποιθῆσιν βασιζομένην εἰς τὰς ζωτικὰς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ καλὴν ἡγεσίαν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ θαύματα καὶ εἰς τὴν ἀποφασιστικότητά, μὲ τὴν ὁποίαν εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀξιοποιήσωμεν διὰ τὸν τόπον μας, τὸ πορίσματα τῆς πείρας, τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνικοῦ μας εἰσοδήματος.

»Ἐπέρασεν ὁ καιρὸς, πού οἱ Ἕλληνες ἐδέχοντο ὡς μίαν μοιραίαν πραγματικότητα, ὡς ἓνα ἀχώριστον σύντροφον τὴν πενίαν καὶ τὴν στέρησιν. Αἱ πρόδοι τὰς ὁποίας ἡ χώρα μας ἐπραγματοποίησε, παρὰ τὰς φοβερὰς καταστροφὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν, εἰς πλείστους τομεῖς τῆς οἰκονομίας μας, ἀποτελοῦν ἐπαρκῆ ἐνθάρρυνσιν, διὰ τὸ τί δυνάμεθα νὰ ἐνθαρρυνώμεθα καὶ νὰ ἐλπίζωμεν διὰ τὸ μέλλον. Καὶ εὐρισγόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν. Εἰς τὸ κήρυγμα αὐτὸ τῆς ἐπιστρατεύσεως ὄλων τῶν δυνάμεων, τὰς ὁποίας διαθέτομεν, τῆς κινητοποιήσεως ὄλων τῶν πηγῶν καὶ τῶν πόρων, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ μᾶς δώσῃ τὸ φυσικὸν περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον ζῶμεν καὶ αἱ πνευματικαὶ καὶ ἡθικαὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖοι συνοδεύουν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος θὰ ἀποτελέσῃ ἓνα χαρακτηριστικὸν σύμβολον καὶ, ἂν καλῶς ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του, θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιταχύνη τὸν ρυθμὸν τῆς πορείας πρὸς τὰ ἔμπροσ. Ἄν ἡ προσπάθεια τοῦ ἐλάσσονος κόπου, ἀποτελεῖ παλαιὸν νόμον, τὸ Ἴδρυμα τοῦτο θὰ ἀποδείξῃ ἐμπράκτως, πῶς ἐλάσσων κόπος δὲν εἶναι ἡ ὀκνηρία τοῦ πνεύματος καὶ ἡ μοιρολατρεία, ἀλλὰ ἡ διαρκὴς ἀνησυχία καὶ ἡ ἀναζήτησις τοῦ τελειοτέρου. Ἄς ἐνθυμίσῃ τὸ Ἴδρυμα τοῦτο, ὅτι ἂν ὑπάρχῃ κάτι ὠφέλιμον εἰς τὴν πενίαν, εἶναι πρωτίστως ἡ ὀφρὴ πρὸς γόνιμον ἐφευρετικότητα καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἐχθρὸς καὶ κίνδυνος τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας καὶ προόδου, εἶναι ἡ στασιμότης καὶ ἡ ἀποτελμάτωσις. Λαοὶ οἱ ὁποῖοι ἔμαθαν νὰ σκέπτονται καὶ νὰ φιλοσοφοῦν, ἀπὸ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐδῶ τῆς χώρας, εἶχαν τὴν ἄνεσιν, τὴν τύχην καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ φθάσουν εἰς

ἀποφασιστικὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, τῶν ὁποίων ὁ ρόλος εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν, εἶναι ἀποφασιστικός. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη διὰ τὴν ἐπιβίωσίν μας, νὰ ἀνακτήσωμεν τὸν χρόνον ποῦ ἐχάσαμεν ἀγωνιζόμενοι, νὰ στερεώσωμεν τὴν θέσιν μας ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρω ἓνα χαρακτηριστικὸν ἀριθμὸν, ὁ ὁποῖος δίδει μίαν εἰκόνα τοῦ τί ἔχει ἐπιτευχθῆ εἰς ἄλλας χώρας. Κατὰ μίαν ἐκτίμησιν, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μονάδων ἀτομικῆς ἐτησίας παραγωγικότητος, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, δηλαδὴ ὁ μέσος δείκτης τῆς παραγωγικότητος τῶν ἐργαζομένων ἀτόμων, ἐκφραζόμενος εἰς παραγόμενα ἀγαθὰ ἐτησίως, ἀνήρχετο τὸ 1947 εἰς 2.568 διὰ δὲ τὸν Καναδᾶ εἰς 2.247 διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπελογίζετο, βάσει στοιχείων τοῦ 1935 εἰς 354. Καθεὶς ἀντιλαμβάνεται τὸν δρόμον ποῦ ἔχομεν νὰ διανύσωμεν. Εὐτυχῶς τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας, τὸ ὁποῖον ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μεταπολεμικὸν ἐλεύθερον κόσμον, εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον μας, με ἀισιοδοξίαν καὶ βεβαιότητα ἐπιτυχίας. Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος ἐδόθη διὰ τοῦ ἰδρυτικοῦ του Νόμου, ἡ μορφή Νομικοῦ Προσώπου Ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ ἀνετώτερον τὸν σκοπὸν του, ἀνεπηρέαστον καὶ ἀδέσμευτον ἀπὸ γραφειοκρατικὰ ἐμπόδια, ἢ ἀπὸ ἐπιρροὰς ζένας πρὸς τὴν ἀπιστολήν του. Θὰ ἔχῃ ἐπίσης μεγαλυτέραν εὐχέριαν, νὰ χρησιμοποιήσῃ, εἰς εὐρυτάτην κλίμακα τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἀμιλλαν καὶ τὴν ἀναγκαίαν, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου του, συνεχῆ, ἐρευνητικότητα.

» Εἶμαι βέβαιος ὅτι συντόμως οἱ σκοποὶ τοῦ Κέντρου, θὰ γίνουσι κοινῇ συνείδησις καὶ ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἀμέριστος ἡ συμπαράστασις ὄλων καὶ τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον, εἴτε πρόκειται περὶ τῶν πάσης φύσεως ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε περὶ ἰδρυμάτων καὶ ὀργανισμῶν, εἴτε ἐπαγγελματικῶν τάξεων, εἴτε Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ὅσον ταχύτερον καὶ εὐρύτερον πραγματοποιηθῇ ἡ συνειδητοποίησις αὕτη τῶν σκοπῶν τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, τόσον τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι σημαντικώτερα. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου του, τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος θὰ χρειασθῇ ὕλικὰ μέσα καὶ εἶναι πρόθεσις μας καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ τοῦ παράσχωμεν τὰ μέσα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἰδρυσίν του ἐχρηματοδοτήθη με ἐπιχορήγησιν 1,5 ἑκατομμ. δολλαρίων, ἐκ τῶν ὁποίων 900 χιλιάδες, ὡς γνωστόν, προέρχονται ἀπὸ τὸ εἰδικὸν κονδύλιον τῶν κεφαλαίων Benton-Moody καὶ 600 χιλιάδες δολλάρια εἰς δραχμάς, ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Τεχνικῆς βοήθειας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω τὴν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν ἀλληλεγγύης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον ἐπέδειξεν ἡ φίλη Ἀμερικανικὴ Δημοκρατία, διὰ τῆς δωρεᾶς αὐτῆς ὑπὲρ τῆς παραγωγικότητος τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τὸ ἐπραξε καὶ διὰ τόσας ἄλλας χώρας, καὶ νὰ ἐκφράσω καὶ σήμερον πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν τὰς εὐχαριστίας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τερματίζων ἐπιθυμῶ, Κύριοι, νὰ σᾶς διαβεβαιώσω καὶ πάλιν, διὰ τὴν συμπαράστασιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχετε ἐκ μέρους

τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἔργον σας καὶ νὰ εὐχηθῶ πλήρη ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς σας».

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου γράραριστήσε τὸν κ. Ὑπουργὸν ἀπαντήσας μεταξύ ἄλλων τὰ ἐξῆς :

«Κύριε Ὑπουργέ. Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνομεν σήμερον, ἢ προώθησις τῆς παραγωγικότητος, εἶναι ὑψίστης σημασίας, μεγάλου ἐνδιαφέροντος καὶ μακρᾶς πνοῆς. Πολλὰ ἔχουν γραφῆ, διὰ τὴν παραγωγικότητα εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ πολλὰ ἔχουν γίνει ἀπὸ ἐτῶν εἰς αὐτὰς τὰς ἐξευλιγμένας χώρας. Δι' ἡμᾶς ὁμως τὸ ἔργον εἶναι νέον, διότι τώρα, ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀρχίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ συστηματοποιημένη προσπάθεια ὑπὲρ τῆς παραγωγικότητος. Εἴμεθα κατὰ συνέπειαν καθυστερημένοι, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔναντι τῶν ἐξευλιγμένων χωρῶν. Ἀφ' ἐτέρου τὸ ἔργον εἶναι καὶ δυσχερὲς καὶ πολὺπλοκον καὶ πολύμορφον. Ὁ ἀνθρώπινος παράγων καὶ ὁ ψυχολογικὸς παράγων εἰς τὴν ἔρευαν τῆς παραγωγικότητος, συμβαδίζουν καὶ συμπλέκονται μὲ τὸν πρακτικὸν παράγοντα, καὶ τὸν τεχνικὸν παράγοντα, οὐχὶ σπανίως προηγούνται τῶν τελευταίων, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοηθοῦν. Καὶ ὡς γνωστὸν εἶναι κατὰ πολὺ δυσχερέστερος ἡ χειρισμὸς τῶν παντοσιδῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων καὶ σχέσεων, ἔναντι τῶν εἰδικῶν τεχνικῶν καὶ ὀλόκληρος σύγχρονος τομεὺς ἐρεύνης, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἐπιστήμης, διαμορφοῦται, περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνθρωπίνων τούτων προβλημάτων. Πραγματικῶς λοιπὸν εἶναι δύσκολον τὸ ἔργον τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος. Καὶ ἔχομεν ἀληθῶς ἀνάγκην τῆς παραστάσεως τοῦ Κράτους, τῆς προστασίας του, τῆς σουργῆς του καὶ ἐνθαρρύνσεώς του. Δι' αὐτό, ἐπαναλαμβάνω ἡ παρουσία σας μετὰξὺ ἡμῶν, Κύριε Ὑπουργέ, ἔχει οὐσιαστικὸν περιεχόμενον, μᾶς δίδει θάρρος καὶ ἀποτελεῖ στήριγμά μας. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὸ ἀνατεθὲν ἔργον θὰ χρειαθοῦν, πλὴν τῆς Κυβερνητικῆς βοήθειας, καὶ ἄλλα πολλὰ πράγματα. Μεταξὺ τῶν πρώτων θὰ χρειασθῆ κατανοήσις τῶν σκοπῶν τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς δυναμένης νὰ προκύψῃ ὠφελείας, ἀπὸ τὰς τάξεις ποῦ ἔχουν τὴν θέσιν των, εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Χώρας. Θὰ χρειασθῆ ἐν συνεχείᾳ ἐνθερμος ὑποστήριξις καὶ ἐγκάρδιος συνεργασία αὐτῶν, μετὰ τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος καὶ μετὰξὺ των, θὰ χρειασθῆ νὰ πεισθοῦν πάντες, ὅτι ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος, εἴτε ἀντιπροσωπεύουν τὸ κεφάλαιον, εἴτε τὴν ἐργασίαν, εἴτε τὴν παραγωγὴν, εἴτε τὴν κατανάλωσιν.

»Ἀπὸ τὴν στενὴν καὶ εἰλικρινῆ συνεργασίαν τῶν δύο συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς (ἐργασίας καὶ παραγωγικοῦ κεφαλαίου) καὶ μὲ τὴν κατάλληλον χρησιμοποίησιν τῆς σχετικῆς προόδου, τῆς παγκοσμίας τεχνικῆς ἐξελιξέως, θὰ γίνῃ ἀποδοτικωτέρα—αὐτὸ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐθνικῶν κέντρων παραγωγικότητος, ἡ ἐκμετάλλεσις τοῦ τρίτου συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς, τῆς γῆς ἢ τῆς φύσεως. Καὶ ἔτσι θὰ ἀνυψωθῆ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ. Εὐκολοὺς ἴσως ὀρισμὸς σκοπῶν καὶ δράσεως, ἀλλὰ ἀσφαλῶς δυσχερὲς ἡ ἐφαρμογὴ

καὶ πολύπλοκος, ὡς εἶπον ἤδη. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡμεῖς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, πιστεύοντες εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῆς, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡ χώρα μας πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ἄλλας χώρας. εἰς τὴν πορείαν των πρὸς αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος, διότι διαφορετικὰ θὰ βαδίση μοιραίως πρὸς τὸν μαρασμὸν, δὲν θὰ ἀμελήσωμεν τὸ καθήκον μας. Θὰ ἐργασθῶμεν μὲ πίστιν, ὅσον μᾶς εἶναι δυνατόν, καὶ θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ γίνῃ τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος, ἡ κυψέλη τῆς ἐργασίας ὑπὲρ τῆς παραγωγῆς. Εἰς αὐτὴν νὰ κατατίθεται, νὰ συλλέγεται, νὰ καλλιεργῆται τὸ προϊόν τῆς ἐφαρμογῆς, τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἐρεῦνης ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος. εἴτε προέρχεται τοῦτο ἀπὸ τὴν χώραν μας, εἴτε ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας. εἴτε ὑφείλεται εἰς προσπάθειάς τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος. εἴτε ὄχι. Καὶ ἀπὸ τὴν κυψέλην αὐτὴν, νὰ μεταδίδεται τὸ προϊόν τοῦτο εἰς τὴν χώραν μας. πρὸς κοινὴν χρῆσιν. διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου, διὰ μιάν καλύτεραν αὔριον, πού εἶναι ὁ κύριος καὶ πρωταρχικὸς σκοπὸς τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος. Τονίζω ἰδιαιτέρως, διότι εἶναι βασικόν, ὅτι τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος δὲν θὰ ἀγνοήσῃ, ἀλλὰ τοῦναντίον θὰ δεχθῇ καὶ θὰ προσπαθῆσῃ νὰ χρησιμοποιήσῃ, ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς παραγωγικότητος, θὰ ἔλεγα νὰ ἐκμεταλλεθῇ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τούτων. πᾶσαν καλὴν θέλησιν καὶ πᾶσαν ἐλληνικὴν δυνατότητα».

Ἀνταπαντῶν ὁ κ. Ὑπουργὸς προσέθεσεν :

«Κύριοι. ἐπειδὴ οὔτε οἱ νόμοι. οὔτε τὰ ὕλικὰ μέσα εἶναι ἐκεῖνα. τὰ ὅποια δίδουν τὴν βιωσιμότητα καὶ τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς Ὀργανισμούς. θὰ πρέπει νὰ τὰ δώσετε αὐτὰ σεῖς. οἱ ὅποιοι. ὡς γνωρίζω. ἔχετε μεγάλην πείραν. Σεῖς πρέπει νὰ καταστήσετε τὸ Ἴδρυμα αὐτὸ ζωντανόν, μὲ τὸ συνεχὲς ἐνδιαφέρον σας. ὥστε νὰ δυναθῇ νὰ ἀντιπαλαίσῃ, κατὰ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ.

» Πιστεύω ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πράγματα. τὰ ὅποια θὰ ἔχετε νὰ κάμετε, θὰ εἶναι κάποια ἐκλαίκευσις τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος. Ἡ ἐννοια τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν χώραν μας. δὲν εἶναι ἀκόμη ἐπαρκῶς γνωστὴ καὶ θὰ πρέπει χρησιμοποιούντες τὰ καταλληλότερα στελέχη. νὰ καταλήξτε εἰς μωρὰς, αἵτινες νὰ εἶναι ἀντιληπταί. ἀπὸ τὸ μέγαλον κοινόν. Καὶ ἐκεῖ θὰ σᾶς βοηθήσω ὅσον εἰμπορῶ. εἴτε διὰ τοῦ τύπου. εἴτε δι' ἄλλων μέσων. ὥστε αὐτὸ νὰ ἀρχίσῃ, νὰ ἀπασχολῇ τὰς εὐρύτερας μάζας.

» Κάθε φορὰ πού θὰ αἰσθάνεσθε τὴν ἀνάγκην βοηθείας ἐκ μέρους Ὀργανισμῶν, Ἰδρυμάτων κλπ., νὰ μὴ διστάζετε νὰ μοῦ ζητήσετε τὴν βοήθειάν μου· διότι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς. ἐπιθυμῶ νὰ κάμω ὅ,τι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ, διὰ τὸ καλόν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ».

II. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ MOODY—BENTON

3. Εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἀναγνωρίζεται. ὅτι ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τοῦ

βιοτικού επιπέδου, διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐν πλήρει συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, εἶναι ἀπαραίτητος, διὰ τὴν ἀναπτυξὶν τῆς κοινῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ὁμαδικῆς ἀμύνης τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ταῦτα πάντα πράγονται ἀπὸ τοὺς νόμους Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 καὶ τοῦ περὶ Κοινῆς Ἀσφαλείας τοῦ 1951, ὡς οὗτοι ἐτροποποιήθησαν ἔκτοτε.

Ὁ τρόπος τῆς διασφαλίσεως, διὰ τὸν λαόν, ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπέρρεον ἀπὸ τὴν παραγωγικότητα, εἶναι ἡ προώθησις ὁμαδικῶν διαπραγματεύσεων ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων ἐργατικῶν σωματείων, ἡ ὑποστήριξις τοῦ συναγωνισμοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας, ἡ καταπολέμησις τῶν μέχρι τοῦδε ὕφισταμένων ἐμπορικῶν περιορισμῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν καὶ ἡ κατανομὴ τῆς μεγαλυτέρας παραγωγῆς καὶ τῆς αὔξησεως τῆς παραγωγικότητος, μεταξὺ τῶν καταναλωτῶν, ἐργατῶν καὶ ἰδιοκτητῶν. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος θὰ γίνῃ διὰ κεφαλαίων εἰς ὄραμα ἰσοπόσων ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομ. δολλαρίων, ὃ δὲ συσταθησόμενος ὁργανισμὸς, τὸ Κέντρον Ἑλληνικῆς Παραγωγικότητος, θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀνωτέρω ἐκτέλεσιν με κατευθυντήριους γραμμὰς τὰς ἐξῆς περιήπου.

Τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος ἰδρύεται πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς παρούσης ἑλλειποῦς παραγωγικότητος. Δύναται νὰ λεχθῇ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὅτι οἱ κυριώτεροι παράγοντες, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἐξετασθῶν, εἶναι ἡ συγκέντρωσις τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἰς τὰς σχετικῶς μικρὰς περιοχὰς τῶν μεγάλων πόλεων, ἡ μεγαλυτέρα ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ σχετικῶς μικρὰ καὶ μεμονωμένα ἐργοστάσια βιομηχανίας, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονταί μακρὰν τῶν μεγάλων κέντρων. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν παρατηρεῖται μεγάλη ἑλλειψὶς συγχρονισμένων μεθόδων ἐξευρέσεως ἀγορῶν καὶ κατανομῆς τῶν προϊόντων τῆς.

4. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐν λόγῳ προγράμματος, θὰ δεῆσῃ νὰ ληρθῇ πρόνοια διὰ τὴν σύστασιν καὶ διαχείρισιν ἀναδανειζομένου κεφαλαίου. Τὸ δάνειον προορίζεται διὰ τὴν χορήγησιν κεφαλαίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν κάτωθι τριῶν εἰδῶν ἔργων:

- 1) Τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυσπραγοῦσῶν περιοχῶν.
- 2) Τὴν ἐπέκτασιν ἢ ἀνάπτυξιν μικρῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.
- 3) Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐξευρέσεως ἀγορῶν καὶ κατανομῆς γεωργικῶν προϊόντων.

Αἱ ἀποφάσεις αἱ ἀφορῶσαι τὰς βιομηχανίας, ἢ τοὺς γεωργικοὺς κλάδους, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ χορηγοῦνται εἰθὺς ἐξ ἀρχῆς δάνεια, ὡς καὶ ἡ γενικὴ κατηγορία τῶν γεννησομένων δαπανῶν, διὰ τοὺς ἄλλους τομεῖς τοῦ προγράμματος,

θὰ λαμβάνονται ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀποστολῆς ΟΚΑ, ἢ τῆς διαδεχθισομένης αὐτὴν Ὑπηρεσίας. Ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἀποστολὴ ΟΚΑ ἦ ἢ διάδοχος Ὑπηρεσία. Θὰ δικαιούται νὰ γιωμοδοτῆ ἐπὶ τοῦ προγραμματισμοῦ τῶν ἔργων καὶ νὰ προτείνῃ ταῦτα πρὸς ἐκτέλεσιν.

Τὰ δάνεια θὰ χορηγοῦνται διὰ χρονικὸν διάστημα μὴ ὑπερβαίνον τὰ πέντε ἔτη, ἐπὶ τόκῳ 7% καταβαλλομένῳ ὑπὸ τοῦ δανειζομένου.

Ὡς γιωστόν, ἡ μεγαλύτερα οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος, παρατηρεῖται εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, ἀπομένει δὲ μέγα περιθώριον ἀποκαταστάσεως, ἡ ὁποία δεόν νὰ ἐπιτευχθῆ εἰς τὰς ἐπαρχίας. Αἱ ἐπαρχίαι εἶναι λίαν καθυστερημένα· ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως. Ἡ κατάστασις τῆς οἰκονομίας των, ἐπιδορᾷ δυσμενῶς ἐπὶ τῶν παραγωγικωτέρων περιφερειῶν, αἱ ἐγγώρια ἀγοραὶ εἶναι ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένα, ἡ δὲ ἐντοπία βιομηχανία καὶ αἱ ἐπενδύσεις κεφαλαίων διὰ παραγωγικὸς σκοπούς, συναντοῦν πολλὰ προσκόμματα, με ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν, προσφέρονται πολλάκις εἰς ὑψηλάς τιμὰς, λόγω τῶν ἀκαταλλήλων μεθόδων διαθέσεως αὐτῶν, τῶν ὑπερόρκων τόκων καὶ τῶν περιορισμένων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Ἡ αὔξις τῆς παραγωγικότητος ἐν Ἑλλάδι, ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ τί δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ εἰς τὰς ἐπαρχίας.

Ἐφ' ὅσον ὁ κυριώτερος σκοπὸς τοῦ παρόντος προγράμματος εἶναι, ἡ ἀνάπτυξις τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ αὔξις τῆς παραγωγικότητος τῶν ἀπομακρυσμένων περιοχῶν τῆς χώρας καὶ συγκεκριμένως τῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι δύνανται, κατόπιν σχετικῆς ἐρεῦνης τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀδυσπραγῶσαι, ἀπερασίσθη ὅπως τὰ 80%, τῶν διὰ δάνεια χορηγηθισομένων πιστώσεων, διατεθοῦν διὰ τὰς ἐπαρχίας, τὰ δὲ 20%, διὰ τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς. Αἱ πιστώσεις διὰ τὴν χορήγησιν δανείων, εἰς τὸν τομέα ἐξευρέσεως ἀγρῶν καὶ διανομῆς, ἐξαιροῦνται τοῦ ἄνωτέρω ποσοστοῦ, δεδομένου ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη ἀναπτύξεως τῶν ἐν λόγω ἐγκαταστάσεων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρωτευούσης, αἱ ὁποῖαι, ἐὰν ἀναπτυχθοῦν, καταλλήλως καὶ ὀργανισθοῦν καλῶς, θὰ ἀποφέρουν μεγάλη ὄφελι εἰς τοὺς ἀγρότας.

Προβλέπεται ἡ ἀνάληψις Εἰδικοῦ Προγράμματος βοήθειαι, εἰς ἐνίσχυσιν ὀρισμένων ἐπισταμένως ἐκλεγθισομένων ἔργων καὶ προώθησιν τῶν σκοπῶν αὔξεσεως τῆς παραγωγῆς καὶ ἐπιτύξεως μεγαλύτερας παραγωγικότητος. Ταιαύτη βοήθεια δύναται νὰ παρασχεθῆ μόνον εἰς κοινοφελεῖς ὀργανισμούς, στερουμένους τῶν ἀναγκαίων πόρων πρὸς ἐκτέλεσιν εἰδικῶν ἔργων, διὰ τὰ ὁποῖα οὗτοι θέλουσιν ἀναλάβει γραπτὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὰ ὁποῖα ἔργα δεόν νὰ πληροῦν τὰ καθορισθέντα κριτήρια.

Θὰ ἦτο ὅθεν σκόπιμος ὁ καθορισμὸς συγκεκριμένων ὀρίων, περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι δύναται νὰ ἐπιτύχουν τὴν χορήγησιν δα-

νείων, ὡς καὶ ὀρίων περὶ τοῦ πλοῦτος. τὸ ὅποῖον δύναται νὰ λάβῃ ὑπὸ μορφήν δανείου, οἷσδῆποτε οἶκος ἢ, ιδιώτης.

5. Ἡ χορήγησις δανείων πρὸς βελτίωσιν τῆς διαθέσεως καὶ κατανομῆς γεωργικῶν προϊόντων, δύναται νὰ ἔχῃ ἐνεργητικώτατα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Οἱ κομίζοντες τὰ προϊόντα των εἰς Ἀθήνας καὶ τὰ λοιπὰ κέντρα ἀγρόται. ἐξαρτῶνται πολλάκις ἐκ τῶν ἐμπόρων λιανικῆς καὶ χονδρικῆς πωλήσεως, οἱ ὅποιοι περιορίζουν τὰς τιμὰς καὶ ἀπὸ σκοποῦ δὲν διαθέτουν εἰς τὴν ἀγορὰν σημαντικὸν πλοῦστον τῶν προϊόντων. "Ὅπου συμβαίνει νὰ ἀσκήται τοιοῦτος μονοπωλιακὸς ἔλεγχος, θὰ ἔπρεπεν ὅπως ὠρισμένα κεφάλαια, διὰ δάνεια, χρησιμοποιοῦντο πρὸς ἴδρυσιν μικρῶν ἀγροτικῶν ἀγορῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὰ εἰς τὰς ἀστικάς περιοχὰς κομιζόμενα προϊόντα, νὰ διατίθενται καὶ διανεμῶνται εἰς τιμὰς ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ.

Βιομηχανίαί τινὲς βασικῶν προϊόντων καταναλώσεως, παρουσιάζουν μεγίστην δυνατότητα χορηγήσεως δανείων. πληρύντων τοὺς βασικοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τοῦ Προγράμματος Moody—Benton. Προηγούμενα σχέδια τῆς παρούσης προτάσεως, περιελάμβανον ἐνδεικτικῶς ἀριθμὸν ἐνδεχομένων ἔργων. ὡς τὴν βιομηχανίαν κατασκευῆς μικρῶν ἐργαλείων καὶ σιδηρῶν σκευῶν, ἱματισμῶν ἐργασίας καὶ ἄλλα ἔργα. Φρονούμεν ὅτι ταῦτα εἶναι παραδείγματα τοῦ εἶδους τῶν ἔργων, διὰ τὰ ὅποια δέον νὰ ἐνθαρρύνεται ἡ χορήγησις δανείων.

Ἡ χορήγησις δανείων εἰς περιοχὰς χαρακτηριζόμενας ὡς δυσπραγούσας, δέον νὰ ἐξετάζεται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν γενικῶν παραγόντων οἰκονομικῆς φύσεως καὶ ἀπασχολήσεως, οἱ ὅποιοι ἰσχύουν διὰ τὰς περιοχὰς ταύτας. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν Προγραμμάτων χορηγήσεως δανείων εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιοχὰς, εἶναι ὄχι μόνον ἡ αὔξησις τῆς παραγωγικότητος ἐνὸς ἰδιωτικοῦ ἐργοστασίου, ἀλλὰ δέον νὰ λαμβάνεται ἐπίσης ὑπ' ὄψιν ἡ ἐπίδρασις, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐργοστασίου, ἢ τῆς βιομηχανίας, ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς.

Αἱ καπνοπαραγωγικαὶ περιφέρειαι τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, δέον νὰ περιληφθοῦν κεχωρισμένως εἰς εἰδικὴν ἔρευναν καὶ μελέτην, πρὸς τὸν σκοπὸν ἀναπτύξεως ὠλοκληρωμένου Προγράμματος δανείων. τὸ ὅποῖον θὰ προωθήσῃ τὴν παραγωγὴν. θὰ ἀπασχολήσῃ, ἐργατικὰς χεῖρας καὶ εἰ δυνατόν, θὰ μεταβάλῃ τὴν οἰκονομικὴν βάσιν ἐπὶ τὰ βελτίω.

Μερικαὶ εἰδικαὶ χορηγήσεις—ἐφ' ὅσον θὰ ἐνεκρίνοντο ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τῆς Παραγωγικότητος—θὰ ἦσαν αἱ ἑξῆς :

1) Χορήγησις 10.000 δολλαρίων, διατεθησομένων εἰς τεσσαράκοντα ἐργατικὰ κέντρα ἐν Ἑλλάδι, ὡς παροχὴ βοήθειας πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἐργατῶν εἰς τὰς μεθόδους καὶ συστήματα ἡμαδικῶν διαπραγματεύσεων (συλλογικῶν συμβάσεων).

2) Χορήγησις 5.000 δολλαρίων, ὡς παροχὴ βοήθειας διὰ τὴν ὀργάνω-

σιν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν καταναλώσεως, ἵνα οὗτος χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποσκοπεῖται ἡ αὐξήσις τοῦ συναγωνισμοῦ λιανικῆς πωλήσεως καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

3) Χορήγησις 75.000 δολλαρίων, χρησιμοπονηθησομένων ἐν συνδυασμῶ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, πρὸς μετεκπαίδευσιν καὶ διάδοσιν συμβουλῶν καὶ πληροφοριῶν, διὰ τοὺς κλάδους διαθέσεως τῶν προϊόντων καὶ διανομῆς αὐτῶν. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο θὰ εὑρίσκηται ἐν πλήρει συντονισμῶ, μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος ἐκτελεσθησομένων μελετῶν περὶ Ἀγορῶν, θὰ περιλαμβάνη, δὲ ἐργαστήρια καὶ ἐκθέσεις πρὸς διδασκαλίαν ἀπλῶν, ἀλλ' ἀποτελεσματικῶν συστημάτων καλυτέρας διαθέσεως τῶν προϊόντων καὶ κατανομῆς αὐτῶν.

6. Διὰ πᾶσαν χορήγησιν δανείου ἢ παροχὴν βοήθειας, δέον νὰ ἀναφέρεται ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται ταῦτα καὶ ὁ ὅποιος περιλαμβάνεται εἰς τὰς τροποποιήσεις τοῦ Προγράμματος Moody—Benton.

Διὰ νὰ χορηγηθῶν δάνεια εἰς τὰς Ἰδιωτικὰς Ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς ὀργανώσεις, δέον αὐταὶ νὰ ἀναλάβουν γραπτῶς τὰς κάτωθι ὑποχρεώσεις :

1) Ὅτι θὰ χρησιμοπονηθῶσιν τὸ χορηγηθησομένον προϊόν τοῦ δανείου, ἢ τὴν παρασχεθησομένην τεχνικὴν βοήθειαν, ἢ ἀμφοτέρω, διὰ Πρόγραμμα αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος, ἀναπτυχθησομένον καὶ ἐκτελεσθησομένον ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐργατῶν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῶν ἐκπροσωπούντων αὐτοῦ, εἰς τὰ ἐλεύθερα ἐργατικὰ σωματεῖα.

2) Ὅτι θὰ συμμετάσχουν τῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος κερδῶν, οἱ ἐργάται ὑπὸ μορφήν αὐξήσεως τῶν ἡμερομισθίων, ἢ οἱ καταναλωταί, διὰ τῆς μειώσεως τῶν τιμῶν, ἢ καὶ ἀμφοτέρω. Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ κέρδη, θὰ γίνη διὰ τῆς μεθόδου τῶν ἡμαδικῶν διαπραγματεύσεων, τῶν ἀνεγνωρισμένων ἐκπροσώπων τῶν σωματείων των.

3) Ὅτι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος θὰ ἐμφαίνεται κατὰ τὸ δυνατόν, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ διαθέσεως τῶν προϊόντων.

4) Ὅτι δὲν θὰ συνάπτουν, μετ' ἀνταγωνιστῶν ἢ ἄλλων, συμφωνίας ἀντικειμένης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων.

Ὅσαίσις εἰς ἰδιωτικὸν ἐργοστάσιον, ἢ ὄργανισμὸν, δὲν ὑπάρχει ἐλεύθερον ἐργατικὸν σωματεῖον, ἔχον ἀνεγνωρισμένην καὶ ὑπεύθυνον ἡγεσίαν, ἢ Ἐπιτροπὴν Δανείων Παραγωγικότητος καὶ ἡ Ἀποστολὴ ΟΚΑ δέον νὰ πεισθῶν ὅτι παρέχεται εἰς αὐτὰς πραγματικὴ εὐκαιρία ἀναπτύξεως, τοιαύτης ἐλευθέρας ἡγεσίας.

III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ

7. Τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα πάντοτε βεβαίως ἀπετέλεσαν τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς φροντίδος τῶν λαῶν. Ἡ σημερινὴ ἡμῶν ἐποχὴ μετὰ τὴν

μεγάλην ὕφεσιν 1929/32 καὶ τὰς καταστροφὰς τοῦ τελευταίου πολέμου, προεκάλεσεν ἰδιαιτέρως καὶ ὀξείας ἀντιθέτους συζητήσεις, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὀρθοτέρας λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἐστράφη λοιπὸν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, παραθούμενον καὶ ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν καὶ βοηθούμενον ἐπαρκῶς καὶ ἀπὸ τὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, πλησίστιον πρὸς πολύτροπον καὶ πολύμορφον διερεύνησιν τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων, διὰ τὴν περαιτέρω ἀνέλιξιν αὐτῶν. Μία πτυχὴ τῆς προσπάθειας αὐτῆς, εἶναι ἡ σταυροφορία ὑπὲρ ἀναπτύξεως τῆς παραγωγικότητος. Ἡ ἰδέα αὕτη, χωρὶς καὶ νὰ εἶναι νέα, εἶναι ὅμως δεκτικὴ πάντοτε ποικίλης συλλήψεως καὶ πρὸ παντὸς προαγωγῆς, διὰ τῆς αὐξούσης ἀνθρωπίνης γνώσεως. Πρὸς τὴν προσπάθειαν ταύτην στρέφεται σήμερον ἡ ἀγωνιώδης οἰκονομικὴ σκέψις μας, τοσούτω μᾶλλον, καθόσον αὕτη ἐμφωλεύει πυρηνικῶς, εἰς τὴν ἐνστικτώδη οἰκονομικὴν ἀρχὴν.

8. Ἐναμφισβήτητος σκοπός, πάσης οἰκονομικῆς ἀπασχολήσεως, καθὼς καὶ πάσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δύναται νὰ θεωρηθῇ λοιπὸν, ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον διαμόρφωσις τῆς ἀτομικῆς, ἢ τῆς κοινωνικῆς παραγωγῆς, ὥστε αὕτη νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ὑπάτην παραγωγικότητά της. Αὐτὸ ἄλλως τε εἶναι καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ οἰκονομικοῦ ἀξιώματος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πεμπτοσύνην τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης.

Πάντως ἡ ἐννοία τῆς παραγωγικότητος εἶναι πολυσήμαντος καὶ ἡ διάκρισις αὐτῆς, ἀπὸ ἄλλας συγγενεῖς καὶ ὅμως διαφοριζομένας κατ' οὐσίαν ἐννοίας, δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἀφορμὴ τούτου εἶναι, ὅτι ἡ ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τῆς παραγωγικότητος περιλαμβάνει, πολλάκις συμφορομένας τεχνικάς, ἰδιωτικοοικονομικάς, ἐθνικοοικονομικάς ἀπόψεις, ἢ ἄλλοτε ἀποτιμήσεις ὑλικὰς, ἢ χρηματικάς. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν περιορίζουν αὐτὴν στενῶς εἰς τὴν τεχνικὴν ἀποψίν, ἄλλοι θεωροῦν μέτρον παραγωγικότητος καὶ τὴν καταστροφὴν ἀγαθῶν, ἢ τὴν παρὰ τὴν φύσιν αὐτῶν χρησιμοποίησιν των, εἰς περιπτώσεις μεγάλων εὐφοριῶν, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν, ἄλλοι χαρακτηρίζουν ὡς παραγωγικότητα, πᾶσαν ἀνωτάτην ἀπόδοσιν. Διὰ τὴν ὑπερίκνησιν τῶν διασταυρουμένων τούτων ἀντιλήψεων, ἐνδείκνυται νὰ διαχωρίσωμεν τὴν τεχνικὴν, ἀπὸ τὴν ἰδιωτικοοικονομικὴν καὶ ἀπὸ τὴν ἐθνικοοικονομικὴν θεώρησιν καὶ ἀναλόγως νὰ διαμορφώσωμεν σχετικὰς κριτικὰς κατηγορίας : τεχνικὴν, ἢ ὑλικὴν ἢ φυσικὴν παραγωγικότητα, συναρτωμένην μὲ τὴν ἀνάλωσιν εἰς ὑλικὰ παραγωγικά μέσα καὶ τὴν ἐπίτευξιν ποσότητος προϊόντων, ἄνευ συσχετίσεως πρὸς τὴν κατ' ἀξίαν ἀπόδοσιν. Αὕτη διαγιγνώσκειται διὰ τῆς συγκρίσεως διαφόρων διαδικασιῶν παραγωγῆς, ὅπως π. χ. διαπιστώνεται ὅτι ἡ χρησιμοποίησις μηχανῶν ἐμφανίζει, ἀνωτέραν τεχνικὴν παραγωγικότητα, ἀπὸ τὴν χειροτεχνίαν, ἢ ὅτι ὑπερτεροῦν αἱ πρὸς τὰς συγχρόνους τεχνικάς προόδους, προσηρμοσμένα μηχαναί, ἀπὸ τὰς ἀπηρχαιωμένας, ἀδιαφόρως τῆς ὑπαρχούσης ζητήσεως. Συνήθως ἡ τεχνικὴ βᾶσις προκαλεῖ τὴν οἰ-

οικονομικὴν παραγωγικότητα. ἡ σύμπτωσης ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀναγκαία. οὔτε ἐννοιολογικῶς, οὔτε πραγματικῶς.

Τὴν τεχνικὴν παραγωγικότητα δυνάμεθα νὰ ὑποδιαιρέσωμεν εἰς ἰδιωτικοοικονομικὴν, ἐφόσον ἡ τεχνικὴ διαδικασία καταλήγει εἰς μίαν ἀπόδοσιν, ἢ ὅποια ὑποβοηθεῖ εἰς τὴν πραγματοποίησιν ἐνὸς κέρδους ὑπὸ τῆς ἐν λόγω ἰδιωτικῆς οἰκονομίας. Αὕτη ὑπολογίζεται μὲ τὸ πρῖσμα τῆς ἰδιωτικοοικονομικῆς ἀποδοτικότητος, ἀσχέτως τῶν ἐπιδράσεων αὐτῆς, ἐπὶ τῆς καθόλου οἰκονομίας. Συνήθως καλοῦνται τὰ τοιαῦτα ἰδιωτικοοικονομικὰ πλεονάσματα, ὡς ἀποδοτικότης. (Rentabilität, Rendement, Efficiency). τὰ ἔθνικοοικονομικὰ δὲ πλεονάσματα ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκονομικῆς παραγωγικότητος. Ταῦτα δηλαδὴ σημαίνουν διαδικασίας οἰκονομικὰς, αἱ ὅποιαι καταλήγουν εἰς ἀποτέλεσμα ἐπωφελές, διὰ τὴν καθόλου οἰκονομίαν. Παραγωγικότης λοιπὸν καὶ ἀποδοτικότης ὁμοιάζουν, διότι ἀμφότεραι παρουσιάζουν ἓνα θετικὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὴν Οἰκονομίαν, διαφέρουν ὅμως ὡς πρὸς τὴν ἀναφορὰν των, ἀφ' ἐνὸς μὲν καθόσον αὕτη ἀποβλέπει εἰς τὸ ἰδιωτικοοικονομικὸν ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα καὶ ἀφ' ἑτέρου, καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔθνικοοικονομικὴν ἀποτελεσματικότητα.

Ἡ παραγωγικότης εἶναι λοιπὸν, ἔννοια ἔθνικοοικονομικῆ, ἢ ἀποδοτικότης ἰδιωτικοοικονομικῆ. Πάντως κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, καλύπτονται πολυειδῶς ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι, διότι συνήθως μία ἐπιχείρησις, τότε μόνον πραγματοποιεῖ ἓνα κέρδος, ὅταν αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὅποιας προσφέρει εἰς τὴν κοινωνίαν, ζητοῦνται εἰς τὴν ἀγορὰν εἰς τιμὰς ἕνω τῶν παραγωγικῶν αὐτῶν δαπανῶν, ἐπομένως θεωροῦνται ἔθνικοοικονομικῶς, ὡς ὠφέλιμοι. Ἡ παραγωγικότης λοιπὸν, εἶναι προϋπόθεσις τῆς ἀποδοτικότητος. Ἐν τούτοις δὲν ἔχομεν πάντοτε ἀποδοτικότητα, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς παραγωγικότητος. Οὕτω π.χ. ἡμπορεῖ νὰ προέρχεται ἡ ἀποδοτικότης ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς εὐνοϊκῆς οἰκονομικῆς συγκυρίας, ἀπὸ τὴν ἀξιοποίησιν μονοπωλιακῶν θέσεων, ἀπὸ τὴν καταπλεονέκτησιν τῆς ἐργασιακῆς δυνάμεως.

9. Τὴν ἔννοιαν τῆς παραγωγικότητος εὕρισκομεν πολὺ περισσότερον συγκεχυμένην εἰς τοὺς κλασσικοὺς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Σμίθ, ὁ ὅποιος μάλιστα θεώρει τὰς ὑπηρεσίας ὑπὸ στενωτέραν ἔννοιαν, ὡς μὴ παραγωγικὰς, τόσον τὰς «σοβαρὰς καὶ σπουδαίας» τοῦ Πολιτικοῦ, Πνευματικοῦ, τοῦ Ἱατροῦ κλπ., ὅσον καὶ τὰς «κοινὰς» τοῦ ἀοιδοῦ, τοῦ χορευτοῦ, κλπ. Δι' ὃ καὶ ὁ List εἰρωνεύθη τὴν «ἀντίληψιν ταύτην», ὅτι ὁ ἐκτρέφων χοίρους ἐργάζεται παραγωγικῶς, ὁ διαπαιδαγωγῶν δὲ ἀνθρώπους οὐχὶ παραγωγικῶς! Μὲ τὴν πολυσήμαντον λέξιν «παραγωγικὸς» λέγει ὁ Schmüller, συνεχέοντο παντοειδεῖς σειραὶ ἐννοιῶν, ἰδιωτικοοικονομικῶν καὶ ἔθνικοοικονομικῶν, τεχνικῶν, ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν. Ὁ εἰς ἡγνῶσι τὴν ἐπέκτασιν τῆς συγκοινωνίας, ὁ ἄλλος τὴν αὐξήσιν τῶν ἐμπορευμάτων, ὁ τρίτος τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀξίας, ὁ τέταρτος τὴν ἰδιωτικὴν, ὁ πέμπτος τὴν κοινωνικὴν ὠφέλειαν, ὁ ἕκτος τὴν ἠθικὴν ἐπιρροήν

καὶ τὰς ἐμμέσους ἐπιδράσεις τῶν διαφόρων ἐπαγγελματίων. Ἄλλοι παρωμοί-αζον σχετικῶς πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς παραγωγικότητος τὸν ὑπέρμετρον ἀριθμὸν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μοναχῶν τῆς Ἰσπανίας, μὲ τὸ ἀγροτικὸν προλεταριάτον τῆς Ἰρλανδίας, τὸ ὁποῖον παρῆγε τὸ 1/4—1/5 ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἀπελάμβανε ὁ Ἄγγλος ἀγρότης. Ταῦτα πάντα διαπιστοῦν ὅτι μὲ τὸ σύνθημα τῆς παραγωγικότητος, ἐπεχειρεῖτο νὰ συγκριθοῦν αἱ καθόλου συνθῆκαι διαφορῶν χωρῶν, μὲ ἀποτέλεσμα ἀδυνάτου ὑπαγωγῆς, ὑπὸ ἓνα κοινὸν παρανομαστήν, παροχῶν τεχνικῶν, ὀργανωτικῶν, οἰκονομικῶν καὶ ἠθικῶν, διαφορῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων καὶ διαφορῶν χωρῶν.

10. Μετὰ τὰς ἀνωτέρω διασαφήσεις ἤμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸν εἰδικώτερον ὄρισμὸν τῆς Παραγωγικότητος. Παραγωγικότητα λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν διὰ τῆς σχέσεως Ἀπόδοσις—Δαπάνη καθοριζομένη ἀποτελεσματικότητα (γρονιμότητα) τῆς παραγωγῆς. Ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγικότητος τείνει πρὸς τὴν ὕψωσιν τῆς ἀποτελεσματικότητος, διὰ βελτιώσεως τῆς σχέσεως Δαπάνης (ὕλικῆς ἀναλώσεως καὶ προσωπικῆς ὑπηρεσίας)—Ἀποτελέσματος, δηλαδὴ τὴν ἐλάττωσιν τῆς δαπάνης, διὰ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἢ τὴν ὕψωσιν τοῦ ἀποτελέσματος, διὰ τῆς αὐτῆς δαπάνης. Διάφορος ἐπομένως εἶναι ἡ παραγωγικότης (ἀπόδοσις ἐργασίας), ἀπὸ τὴν συμφορότητα (ἀποδοτικότητα) καὶ τὴν ἐντατικότητα, δηλαδὴ τὸ μέγεθος ἀναλώσεως ἐνεργείας εἰς δεδομένον χρόνον. Ἡ ὕψωσις τῆς παραγωγικότητος ἐπιτυγχάνεται, ἀνεξαρτήτως τῶν φυσικῶν διαπλάσεων, διὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς τεχνικῆς.

Ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε ἐξετάσεως τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν, ὡς ἐξωτερικῆς τεχνικῆς διαδικασίας, ἢ ὡς οἰκονομικῆς ἀπασχολήσεως, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἤδη ὑπεδηλώθη, ἔχομεν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς διάφορον. Ὑπὸ ὕλικὴν ἢ τεχνικὴν παραγωγικότητα ἐννοοῦμεν τὴν σχέσιν τῶν ἐξωτερικῶν ὄρων καὶ τῶν ὕλικῶν δαπανῶν, πρὸς τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τῶν προϊόντων ἢ μεγαλυτέρα παραγωγικότης τοῦ ἐδάφους, ἢ καλυτέρα ποιότητος τῶν σπόρων, ἢ μεγαλυτέρα δυναμικότης τῶν ἀνθρακωστρωμάτων, τὸ ἀφθονώτερον περιεχόμενον τῶν μεταλλευμάτων, μᾶς παρέχουν ἀνωτέραν ὕλικὴν ἀποτελεσματικότητα. Ἡ ἰδιωτικοοικονομικὴ ἄποψις, δὲν συνδέει τὰς ὕλικὰς ἀναλώσεις καὶ ἀποδόσεις, ἀλλὰ τὰς εἰς χρῆμα παραγωγικὰς δαπάνας καὶ τὴν εἰς χρῆμα ἀνταλλαγὴν. Τὴν σχέσιν ταύτην καθορίζομεν ὡς ἰδιωτικοοικονομικὴν παραγωγικότητα ἢ ἀποδοτικότητα. Ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ ἰδιωτικοοικονομικὴ παραγωγικότης, δὲν καλύπτονται ἀμοιβαίως πάντοτε. Ἐὰν δὲν ὑπάρχη ζήτησις, τότε τὰ ἀπὸ ἀποδοτικὰς παραγωγικὰς ἐγκαταστάσεις παρασκευαζόμενα, ἀγαθὰ, δὲν δύνανται νὰ ἀνταλλαγοῦν μὲ χρηματικὴν τιμὴν, ἢ ὅποια νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῶν παραγωγικῶν τῶν δαπανῶν.

11. Ὡσαύτως κάθε πλεόνασμα ἰδιωτικοοικονομικῆς φύσεως, δὲν σημαίνει καὶ μίαν προαγωγὴν τῆς παραγωγῆς ἀπὸ ἐθνικοοικονομικῆς ἀπόψεως. Ὑπὸ ἐθνικοοικονομικὴν παραγωγικότητα ἐννοοῦμεν τὴν σχέσιν, μεταξὺ ἀναλώ-

σεως παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς καθόλου οἰκονομίας καὶ καλύψεως τῶν ἀναγκῶν τῆς ὀλότητος. Αὕτη δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν πραγματοποιῶνται μονοπωλιακὰ κέρδη, διὰ μεγαλυτέρας ἐπιβαρύνσεως τῶν καταναλωτῶν. Ὡσαύτως δὲν ἐπιτυγχάνει τὸν σκοπὸν τῆς, ἢ ἐθνικοοικονομικῆ παραγωγικότητος, ἐὰν διὰ τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν δαπανῶν ἀντικαθίσταται εἰς εὐρείαν κλίμακα ἀνθρωπίνη δύναμις διὰ μηχανικῆς. Ἡ βελτίωσις τῆς καλύψεως τῶν ἀναγκῶν μας δὲν ἀπαιτεῖ μόνον αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ διευκόλυνσιν τῆς ἀποκτῆσεως αὐτῶν. Ἡ αὐξήσις τῆς ὕλικῆς ἀποδόσεως, εἶναι πρωταρχικῶς μία τεχνικὴ ὑπόθεσις. Ἐθνικοοικονομικῶς εἶναι ἀποφασιστικὸν τὸ ζήτημα, νὰ κατορθώσουν οἱ ἄνθρωποι νὰ προμηθεύωνται περισσότερα ἀγαθὰ. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ ὡς εἶδομεν, εἴτε δι' αὐξήσεως τῶν δυνατοτήτων τοῦ πορισμοῦ, εἴτε διὰ μειώσεως τῶν τιμῶν.

Ἡ τεχνικὴ παραγωγικότης, εἶναι ἐν ἐξωτερικῶν ἀποτελέσματα, τὸ ὅποιον στηρίζεται ἐπὶ φυσικῶν συναρτήσεων. Ἰδιωτικοοικονομικὴ παραγωγικότης τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι δυνατή, ἐκεῖ ὅπου ἡ οἰκονομικὴ τάξις ἀναγνωρίζει τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ παρέχει εἰς αὐτὴν πλαίσια, ὥστε νὰ πραγματοποιῇ κέρδη. Εἰς τὴν ἰδιωτικὴν Οἰκονομίαν, παρέχεται ἡ ἐλευθερία αὕτη τῆς κινήσεως, διότι αὕτη ὑψώνει τὴν ἐνεργητικότητα, αὐξάνει τὰς παροχὰς καὶ διευκολύνει τὸν ἰδιώτην εἰς τὸ νὰ ἀναλάβῃ ἕνα κίνδυνον. Ἡ ζημία τῆς ἐθνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος παρεμποδίζεται, διότι ἡ Κοινωνία διαγράφει ὠρισμένα ὅρια, εἰς τὴν ἰδιωφέλειαν. Ἡ ἀποψις τῆς ἐθνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος εἶναι ἰδιαιτέρως σπουδαία καὶ αὕτη ἐπιβάλλει εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἰδιωτικοοικονομικῆς ἀποδόσεως, νὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν αὐτῆς, τὴν ὀλότητα πάντοτε.

Ἐφόσον δὲν θεωροῦμεν τὴν Οἰκονομίαν ὡς ἄτι τι αὐτόσκοπον, ἀλλὰ ὡς μέσον μόνον, τὸ ὅποιον θέτομεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, τότε ἡ ἀποψις τῆς ἀποδόσεως ὑπισθοχωρεῖ. Ἐναντι τῆς ἐθνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος, τοῦ συνόλου δηλαδὴ τῶν οἰκονομικῶν διαδικασιῶν.

Ὁρισμένα οἰκονομικὰ θέματα, δύνανται νὰ εἶναι τόσον σπουδαῖα, διὰ τὴν ὀλότητα, ὥστε νὰ πρέπη ν' ἀναλαμβάνωνται ταῦτα, ἔστω ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀπόδοσις τῶν δὲν καλύπτει πάντοτε τὰς δαπάνας τῶν.

IV. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ

12. Τὰ προγράμματα δράσεως, σχεδὸν ὅλων τῶν κομμάτων, ἐπιζητοῦν τὴν ἐξύψωσιν καὶ διασφάλισιν τῆς Στάθμης ζωῆς τοῦ λαοῦ, προσπαθοῦν δὲ νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἄνω σκοπὸν, εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως. Αἱ δυναμικαὶ αὐταὶ ἐπιδιώξεις, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς στάθμης ζωῆς τοῦ λαοῦ, ἐπιτυγχάνονται διὰ συσδυασμοῦ οἰκονομικοπολιτικῶν μέτρων, τὰ ὅποια κατατείνουν πρὸς τὸν οἰκο-

νομικὸν προγραμματισμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιωτικοοικονομικὸν ἀνταγωνισμὸν. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ἀδύνατος. Οὕτως προϋποθέτει τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμὸν πανταχοῦ, ὅπου οὗτος εἶναι δυνατός, ὁ δὲ προγραμματισμὸς χρησιμοποιοῦται μόνον ἐκεῖ, ὅπου εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖος.

Διὰ τὴν δυνατότητα τοῦ συγκερασμοῦ αὐτοῦ, ὑπάρχουν καὶ ἀντιρρήσεις, πάντως ἐν εἶναι βέβαιοι, ὅτι πραγματοποιεῖται ὁ συνδυασμὸς τῶν ὁδῶν τούτων σήμερον εἰς πολλὰς χώρας. Ἡ σύνθεσις δυνατὸν νὰ παρουσιάσῃ, τρωτὰ, τὸ ἰδεῶδες τῆς ἑμως—'Ελεύθερος ἀνταγωνισμὸς ὅσον εἶναι δυνατόν, Προγραμματισμὸς ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον—μόνον βαθμηδὸν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ἐπομένως διὰ μέσου ἀτελῶν σταθμῶν, θὰ βαδίζωμεν πρὸς τὸ τέλειον. Πρὸς τοῦτο πάντως εἶναι ἀναγκαῖον νὰ συμβαδίζωμεν τὰ μέτρα ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς καὶ πρὸς ἀνάλογα μέτρα κοινωνικῆς πολιτικῆς καὶ ἰδιαιτέρως εἰσοδηματικῆς.

Μία ἀνύψωσις τῆς παραγωγικότητος εἰς τὸ σημερινὸν στάδιον τῆς βιομηχανικῆς ἐξελίξεως, ἐπιτυγχάνεται διὰ καλύτερου συνδυασμοῦ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Ὁ συντονισμὸς τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς πραγματοποιεῖται πάλιν ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, μεταξύ τῶν καθ' ἕναστον ἐπιχειρήσεων καὶ μεταξύ τῶν Οἰκονομιῶν διεθνῶς.

Α'. Αἱ διοικήσεις τῶν ἐπιχειρήσεων, πρέπει νὰ οἰκειοποιῶνται πάντα τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ τῆς ἐργασίας, διὰ νὰ πραγματοποιοῦν μίαν παραγωγικὴν κοινωπραξίαν ὑψίστης ἀποδοτικότητος. Τὰ πορίσματα ταῦτα εἰς τὴν καθ' ἕναστον ἐκμετάλλευσιν, δύνανται νὰ ἀφοροῦν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ δημιουργοῦντος ἀνθρώπου, εἰς τὸν τוניσμὸν κατὰ τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς παροχῆς, εἰς τὴν διάνοξιν δυνατοτήτων μορφώσεως καὶ ἱεραρχικῆς ἀνόδου, εἰς τὴν διασφάλισιν δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ εἰς τὸν συνεπῆ ἐνδοεπιχειρηματικὸν προγραμματισμὸν. Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι αὐστηρᾶς τυποποιήσεως, πρέπει νὰ ὑποστηρίζωνται ἰδιαιτέρως.

Ἄλλὰ διὰ τὴν θεμελιώδη βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος τῶν ἐπιχειρήσεων, εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος ἡ μεταρρύθμισις καὶ τοῦ φορολογικοῦ μας συστήματος. Τοῦτο, πρέπει νὰ ὑποβοηθῆσθῃ καταλλίλως τὰς ἐπιχειρήσεις, πρὸς τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν παραγωγικῶν των δαπανῶν καὶ πρὸς τὴν ἐκλογίκευσιν (rationalisation) τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ λειτουργήσῃ ἡ μεταρρύθμισις δημιουργικῶς πρὸς τὴν ἕνω κατεύθυνσιν.

13. Β'. Τὸ μέλημα τοῦ ὀρθοῦ συντονισμοῦ τῶν καθ' ἕναστον ἐπιχειρήσεων, εἰς τὸ πλαίσιον ὀλοκλήρου τῆς οἰκονομίας, εἶναι ἀκόμη σπουδαιότερον τῆς ἀνυψώσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐκμεταλλεύσεως.¹ Ἐνταῦθα, ὡς γνωστόν, προβάλλει τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς τάξεως (μέσου ἐνὸς ἀνωτέρου σκοποῦ), τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἀγορᾶς, ἢ τῆς κεντρικῶς διευθυνομένης οἰκονομίας. Ὀρθῶς ἐγένετο λόγος ἐδῶ περὶ ἐσωτερικοῦ συντονισμοῦ τῶν οἰκονομικῶν μο-

νάδων, εἴτε διὰ τῆς ἀγορᾶς, εἴτε διὰ τοῦ Σχεδίου. Ἡ ἐμπειρία διεπίστωσε τὴν ἀτέλειαν ἀμφοτέρων τῶν συστημάτων⁽¹⁾, ἐπιδιώκομεν δὲ σήμερον νὰ βαδίσωμεν μίαν τρίτην ὁδόν, διακόπτοντες τὴν μέχρι τέλους ἀσύμφορον πορείαν, ἐκαστὴρας τῶν προμνημονευθεισῶν κατευθύνσεων.

Πανταχοῦ ὅπου ὁ ἀνταγωνισμός, ὡς οἰκονομικὴ μορφή εἶναι πραγματοποιήσιμος, ἐκεῖ πρέπει ὁ συντονισμός νὰ λαμβάνῃ χώραν «διὰ τῆς Ἀγορᾶς». Οὕτω μόνον ἐπιτυγχάνομεν ἀποτελεσματικῶς καὶ μὲ τὴν μικροτέραν δαπάνην διὰ τὸν καταναλωτὴν, νὰ καθοδηγήσωμεν τὰς ἐπιχειρήσεις πρὸς ὑπηρεσίας συμφεροῦσας τῷ κοινόν καὶ ὑψηλῆς ἀποδοτικότητος. Τότε ὁ ἀληθινὸς ἀνταγωνισμός τῶν ἐπιχειρήσεων, κινητοποιεῖ τὰς ἐπιχειρηματικὰς δυνάμεις καὶ ἐξυψώνει οὕτω τὴν παραγωγικότητα. Ὁ διὰ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ εἰς λειτουργίαν συγκρατούμενος μηχανισμός τῶν τιμῶν, παρέχει ὡσαύτως τὴν κατευθυντήριον γραμμὴν διὰ τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν παραγωγικῶν καὶ διαθέσεως προϊόντων σκοπῶν τῶν ἐπιχειρηματιῶν, μετὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν καταναλωτῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, πρέπει νὰ ἀφεθῆ ἀκόλυτον τὸ πεδίον τῆς δράσεως εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν, πανταχοῦ ὅπου οὗτος διαπνέεται ἀπὸ γνήσιον πνεῦμα, ἐξυψώσεως τῶν παροχῶν του, ἀνεξαρτήτως τῶν κατὰ παράδοσιν συζητήσεων τῶν τύπων : ἐλευθέρᾳ ἢ ἀναγκαστικῇ οἰκονομίᾳ.

Εἶναι ὅμως ἀφ' ἑτέρου γνωστόν, ὅτι ἡ ἐλευθέρᾳ αὕτῃ οἰκονομία παρουσίασε πολλαχοῦ σημεῖα κοπώσεως ἢ ἐκφυλισμοῦ, διὰ τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ὀρισμένους τομεῖς μία κρατικὴ οὕτως εἰπεῖν, ἀνταγωνιστικὴ πολιτικὴ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀνταγωνισμός θὰ διεπλάσσειτο κρατικῶς, διαμορφουμένων ἢ προαγομένων θεσμῶν, οἱ ὅποιοι θὰ ἀνεζωπύρουν καὶ θὰ ἐπροστάτευον αὐτόν, εἰς τὰ πεδία ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια θὰ ἐνεδεικνύετο. Τοιαῦται ὁδοὶ κρατικῆς ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς θὰ ἦσαν αἱ κατωτέρω περίπου :

1) Ἡ διασφάλισις τῆς Ἐπαγγελματικῆς ἐλευθερίας, ἡ ὅποια φυσικῶς δὲν ἀρμόζει εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχεται κανεὶς αὐτῆς ἀνεξαιρέτως.

2) Μία ἀντιμονοπωλιακὴ, ἢ Καρτελικὴ πολιτικὴ, μὲ ὀρισμένας ἐξαιρέσεις διὰ Καρτέλλα ὀρθολογιστικά, ἐξαγωγῆς ἢ ἐποχῆς κρίσεων. Ἐπειδὴ ἡ νομοθεσία αὕτη—δρᾶ μόνον ἀρνητικῶς—πρέπει νὰ συμπληρωθῆ καὶ διὰ θετικῶν διατάξεων καθ' ὅσον ἀφορᾶ, εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἀνταγωνιστικῆς δυνατότητος τῶν ἐκτὸς δρώντων καὶ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς δικαιωμάτων, ἐναντίον καταχρήσεως τῆς οἰκονομικῆς δυνάμεως ἀλλαχόθεν.

3) Ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου, ἡ ὅποια μεταξ' ἄλλων θὰ ἐπετύγχανε νὰ παράσχη εἰς τὸν εἰδικὸν δημοσιογραφικὸν τύπον καὶ εἰς τὸ κοινόν,

(1) Πρβλ. Keynes J. M.: Τὸ τέλος τοῦ Laissez-faire (Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν 1928). Καλιτσουνάκη Δ.: Κεῖνσιανὴ καὶ Ἀντικεῖνσιανὴ θεώρησις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας, 1952.

μίαν ευρύτεραν και καλύτεραν παρακολούθησιν και ένα έλεγχον εις τούς ισολογισμούς και λοιπὰς σχετικὰς περι δημοσιότητος διατάξεις, τών 'Ανωούμων κλπ. 'Εταιρειών. Οί τηρητέαι κανόνες δια τούς ισολογισμούς κερδών και ζημιών, παρέχουν σήμερον συνήθως πανταχοῦ εις τὰς διευθύνσεις τών επιχειρήσεων, τσαούτας δυνατότητας, χειρισμοῦ, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ γίνῃ λόγος περι πραγματικῆς λογοδοσίας. Τὸ ἐκκαθαρισθὲν συμφώνως πρὸς τὸν ἐμπορικὸν νόμον κέρδος, εἶναι πολλακίς τιμῆμα μόνον, τοῦ ἀληθῶς πραγματοποιηθέντος κέρδους.

4) Μία κατάλληλος διαφώτισις τών καταναλωτῶν εις τὰ ζητήματα τῆς ἀγορᾶς. Διακρίβωσις ποσοτήτων, εἶδους, ποιότητος, διευκύνουσις συγκρίσεως τών τιμῶν μὲ μίαν λέξιν μεγαλυτέρα διαφάνεια εις τὴν ἀγοράν.

5) Τάξις εις τὴν ἐμπορικὴν διαφήμισιν. 'Ωρισμένα: ἐκδηλώσεις σήμερον εις τὸν ἐμπορικὸν προσηλυτισμόν, εἶναι ἀποτέλεσμα και ἐν μέρει αἷτιον, ὀλιγοπωλικῶν σχέσεων. 'Ἡ αὔξησις τῆς παραγωγικότητος εις ὠρισμένα πεδία, παρακολουθεῖται ἀπὸ ὑπερμέτρους δαπάνας διαφημίσεως, αἱ ὅποια τὴν ἀποροφοῦν. 'Ἐνταῦθα δεόν νὰ λάβωμεν ὠρισμένα μέτρα και μάλιστα φορολογικῶς, τὰ ὅποια θὰ περιώριζον ὑπερβολικὰς δαπάνας και ἐπομένως και τὴν δημιουργίαν ἢ ἐκμετάλλευσιν μονοπωλιῶν γνώμης.

6) Προαγωγὴ οἰκονομικοδικαιικῶς και οἰκονομικοπολιτικῶς και νέων μορφῶν επιχειρήσεων, αἱ ὅποια: θὰ ἐνεδυνάμωνον τὸν ἀνταγωνισμόν. 'Ἐδῶ πρὸ παντός θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονευθοῦν αἱ ὀργανώσεις αὐτοβοηθείας τών καταναλωτῶν, ὑπὸ τὴν μορφήν ἰδίως τών συνεταιρισμῶν καταναλώσεως. Γενικῶς δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπεστηρίζοντο, ἔλαι αἱ ὀργανώσεις, αἱ ἐπιζητοῦσαι τὴν ὀρθολογιστικὴν διαρρῦθμισιν τῆς διανομῆς, ἀκριβῶς ὅπως και ἐκεῖναι διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς παραγωγῆς.

'Ο κατάλογος τῶν ἀνωτέρω μέτρων διὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς παραγωγικότητος, δὲν ἐξαντλεῖται ἐνταῦθα, ἀλλὰ θὰ ἠδύνατο νὰ προεξετείνετο και εις πολλὰ ἄλλα ἀκόμη. 'Ἡ προχωρημένη ὅμως νεωτέρα οἰκονομικὴ ἀντίληψις, πιστεύει ὅτι, πρὸς τὰ μέτρα ταῦτα, τὰ συνάδοντα πρὸς τὴν 'Αγοράν (Marktkonformen)¹⁾, χρῆσιμοποιήσωμεν και τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα μέτρα τοῦ ἐξωτερικοῦ συντονισμοῦ, «διὰ τοῦ Σχεδίου», τὰ ὅποια οἱ Νεοφιλελεύθεροι ἀπεχθάνονται ὡς «Tabu» και περιορίζονται μόνον εις τὰ σύνδρομα τῆς ἀγορᾶς. 'Ἐνῶ μόνον διὰ τῆς χρήσεως ἀμφοτέρων εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσωμεν εις τὸ Maximum τῆς οἰκονομικῆς ἀποδοτικότητος. "Ὅπως εις τὸ δεξιὸν ὑπόδημα ἀναλογεῖ τὸ ἀριστερόν, οὕτως πρὸς τὰ σύνδρομα μέτρα τῆς ἀγορᾶς, ἀναλογοῦν τὰ μέτρα τοῦ ἐξωτερικοῦ συντονισμοῦ διὰ τοῦ Σχεδίου, τὰ ὅποια οἱ νεοφιλελεύθεροι ἀπαρνοῦνται παραμένοντες μονοσάνδαλοι.

14. Εἰς τὰ μέτρα τοῦ ἐξωτερικοῦ συντονισμοῦ ὑπάγονται ὅλα τὰ οἰκονομικὰ ὄργανα ἀπὸ τὰς «ἐπιδράσεις τῆς ἀγορᾶς», μέχρι τῶν «ρυθμίσεων τῆς ἀγορᾶς». Πρέπει, ὅμως νὰ χρῆσιμοποιώμεν ταῦτα προσέχοντες παραπολὺ τούς

ἐκάστοτε λειτουργικούς των ὄρων. Ἐὰν ταῦτα λαμβάνονται, κνευ προϋπολογισμού τῶν συνεπειῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν οικονομικῶν συναρτίσεων, τότε εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτυχθοῦν τάσεις καθολικῆς διοικητικοοικονομικῆς ρυθμίσεως (Ἀναγκαστικῆς Οἰκονομίας). Αἱ ἐπιδράσεις των, πρέπει νὰ ἀναμετρῶνται τόσον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ λαμβάνονται ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς, ἀνάλογα ἐξισορροπητικὰ μέτρα εἴτε διὰ τοῦ ἔθνικοῦ προϋπολογισμού, εἴτε δι' ἄλλων ὀργάνων. Ἡ ἐθνολογικὴ καὶ τεχνικὴ ἀνάλυσις διὰ τοιοῦτόν τινα περιορισμένον προγραμματισμόν, εἶναι τόσον μικροτέρα, καθόσον προχωροῦμεν ὀλιγώτερον ἐντατικῶς πρὸς ἐπεμβάσεις. Ἡ ἰδεολογία ἢ κατ' ἀρχὴν ἀποδεχομένη τὸν θεωριακὸν αὐτὸν προγραμματισμόν, τὸν δέχεται καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον ὄριόν του, φροντίζουσα ὅπως τονώσῃ καὶ τελειοποιήσῃ δι' αὐτοῦ τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν.

Τὰ ρυθμιστικὰ μέτρα, τὰ ὅποια εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ἠδύναντο νὰ ληφθοῦν, θὰ ἀφεώρων εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις περίπου :

1) Εἰς τὰ οικονομικὰ πεδία, εἰς τὰ ὅποια ὁ τύπος τοῦ ἐλευθέρου ἀνταγωνισμού, ἀπὸ διαρθρωτικούς λόγους, δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὅπως εἶναι ταῦτα αἱ βιομηχανίαι τῶν βασικῶν ὕλων καὶ ἡ ἐνεργειακὴ. Ἔτι πρὸς καὶ κατὰ μείζονα λόγον, τὸ εὐρὺ πεδίου τῆς συγκοινωνίας. Τὸ πρόβλημα Σιδηροτροχιά-Ὀδός, δὲν λύεται διὰ τῆς ἐγκαταλείψεώς του εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν. Ἐνας ἐξωτερικὸς συντονισμὸς, εἶναι ἀναπότρεπτος. Τὸ βλέπομεν εἰς τὴν νεωτέραν σιδηροδρομικὴν πολιτικὴν, σχεδὸν ὅλων τῶν κρατῶν, καθὼς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰ παρ' ἡμῖν λαμβανόμενα νῦν συντονιστικὰ μέτρα ὑπὸ τοῦ Κράτους, δι' ὅλα τὰ σιδηροδρομικὰ δίκτυα τῆς Ἑλλάδος.

2) Εἰς τὸν παραμερισμόν τῶν «οἰκονομικῶν στενωπῶν». Ἐπιστοποιήθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτι ἡ αὔξις τῆς οικονομικῆς παραγωγικότητος προσκόπτει, διότι εἰς ἀποφασιστικὰ σημεῖα ἀνακύπτουν δυσχέρειαι (Flaschenhäls=φιαλολαίμη). Τὰ προβλήματα ταῦτα τῶν στενωπῶν διεξόδων, δὲν λύονται διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν τιμῶν ἐλευθέρων καὶ κατοπιν νὰ παραπονοῦμεθα διὰ τὸν ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν τῶν παραγωγῶν τούτων τῶν στενωπῶν διεξόδων. Πρέπει νὰ διαμορφώσωμεν πρόγραμμα ἐπενδύσεων εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ἐθνικοῦ προϋπολογισμού, τὸ ὅποιον τὰς ὑπαρχούσας διαρθρωτικὰς διαταραχάς, τὰς ὁποίας καὶ ὁ πόλεμος καὶ ἡ κατοχὴ προεκάλεσαν παρ' ἡμῖν, νὰ ἐπανορθώσῃ, διὰ σκοπίμως προγραμματιζομένης διαρθρωτικῆς πολιτικῆς. Ἐνα τοιοῦτον πρόγραμμα εὐρέων ἐπενδύσεων, πρέπει νὰ κατευθύνεται κεντρικῶς, νὰ μὴ ἐκφυλίζεται δὲ εἰς ἀσυνάρτητον καὶ ἀσυσχέτιτον ἐξυπηρέτησιν πολυειδῶς τῶν αὐτῶν σκοπῶν. Γι' αὐτὸν τὸ πρόγραμμα τοῦτο τῶν ἐπενδύσεων, πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὰς στενωπὰς διεξόδους ταύτας, αἱ σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι, ἡ Οἰκοδομικὴ, ἡ Συγκοινωνία, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ναυπηγήσεων, εἰς τὰς μεγαλυτέρας ἰδίως Οἰκονομίας. Οὕτω δὲν θὰ ἐπιδιωχθῇ ὀλοκληρωτικὴ κατευθύνσις τῶν ἐπενδύσεων, ἀλλὰ κρατικὴ μόνον πολιτικὴ

ἐπενδύσεων εἰς τὰ νευραλγικά σημεῖα τῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως. Ἐνταῦθα θὰ ἠδύνατο νὰ τονισθῇ ἰδιαιτέρως, ὡς σπουδαῖον σημεῖον τῆς κρατικῆς πολιτικῆς τῶν ἐπενδύσεων, ἡ ἐξαγωγικὴ οἰκονομία. Αὕτη παρουσιάζει σπουδαῖον ἐπίκεντρον τῆς ὕλης δημοσίας πολιτικῆς τῆς παραγωγικότητος.

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι πάντα τὰ ἐνδεικνύμενα ταῦτα μέτρα, τοῦ σχεδιασμένου συντονισμοῦ καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συνδεδόμενοι ἄμεσοι ἐλεγχοί, πρέπει νὰ χειρίζονται μετὰ τὴν ὕψην ὅχι τῆς ἀναγκαστικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ τούναντίον τῆς ἐλευθέρου, τῆς ἀγοραίας οἰκονομίας. Τὰ μέτρα ταῦτα δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, ὅταν ἴσχυον καὶ ὅπου ἴσχυον ἦσαν πολὺ ἀναγκαστικῆς μορφῆς, ὥστε νὰ κάμνουν τὰς συναλλαγὰς, νὰ ἀγωνιοῦν καὶ νὰ προκαλοῦν ἀπ' ἐτέρου ὑπέρογκα μονοπωλιακὰ κέρδη, εἰς βάρος τῶν καταναλωτῶν. Τούναντίον θὰ ἔπρεπε τοιαῦτα μέσα νὰ χρησιμοποιῶνται, ὅχι διὰ νὰ διασπᾶσιν τὰς ἀγορὰς ἀπὸ τὰς φυσικὰς αὐτῶν συναρτήσεις μετὰ τὰς τιμὰς, ἀλλὰ ἀντιθέτως, ὅπως βοηθήσουν αὐτὰς πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν δυσχερῶν διεξόδων καὶ καθοδήγησιν κατόπιν πάλιν πρὸς τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν. Αἱ κρατικαὶ ὑπηρεσίαι λοιπόν, ρυθμίσεως τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς θὰ ἔπρεπε νὰ κατευθύνονται ἀπὸ τὸν μῦτον τοῦ Ὁς—Ἐὰν ἴσχυεν ὁ ἐλεύθερος ἀνταγωνισμός. Ἡ πολιτικὴ ἐπομένως αὐτῶν, ἔπρεπε νὰ κατευθύνῃ τὴν ἐν λόγῳ ἀγοράν : Ὁς—Ἐὰν ὑφίστατο ἐλεύθερος ἀνταγωνισμός.

15. Γ'. Ὁ διακρατικὸς συντονισμός. Ἡ ἀρχὴ τοῦ διεθνoῦς καταμερισμοῦ, βάσει τῆς ὑποίας τὰ ἀγαθὰ παράγονται εἰς τὰς καθ' ἑκάστον οἰκονομίας καὶ τοὺς εἰδικoὺς οἰκονομικοὺς χώρους των, μετὰ τὰ σχετικῶς ὀλιγώτερα ἔξοδα, συνετέλεσεν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν τεραστίαν ὕψωσιν τῆς παραγωγικότητος. Εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν πρέπει νὰ ἐμμείνομεν σταθερῶς καὶ εἰς τὸ μέλλον. Κάθε εἶδος Αὐταρκειᾶς περιορίζει τὴν παραγωγικότητα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀνταγωνισμός εἰς τὴν διεθνή οἰκονομίαν, κατέχει ἐξέχουσαν ἰθνητικὴν θέσιν. Ἐθνικιστικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ὑποθάλλει τὴν διεθνή ἀνεργίαν, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ αὕτη, νὰ κατέληγεν εἰς μίαν γνησίαν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομίαν. Ἡ προσπάθεια τῆς φιλελευθεροποιήσεως τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου, ἡ ἀρξαιμένη ἀπὸ τὸν, δυστυχῶς μὴ τεθέντα εἰς ἐφαρμογὴν, Χάρτην τῆς Ἀβάνας καὶ συνεχιζομένη ἀπὸ τὴν διεθνή διάσκεψιν Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου (Gatt), καθὼς καὶ τῆς μετατρέψιμότητος τῶν νομισματικῶν συστημάτων, εἶναι ἄξια πάσης ὑποστηρίξεως, ἀπὸ μίαν οἰκονομικὴν πολιτικὴν παραγωγικότητος. Καὶ αἱ δύο ἀπόψεις αὗτοι παρουσιάζουν ὠρισμένα λεπτὰ σημεῖα, ὡς τὸ τοῦ μονομεροῦς ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἡ τῆς ρυθμίσεως τῶν ἐξ ἐπανορθώσεων χρεῶν, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μετατρέψιμότητος, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ρυθμίζονται βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσοτιμίας.

Γενικῶς δέ, ἕνεκα τῶν κρατουσῶν διεθνῶν κεφαλαιακῶν καὶ νομισματικῶν συνθηκῶν, ὅλαι αἱ διεθνεῖς διαρρυθμίσεις, οἱ ὅποιοι ἀποσκοποῦν τὸν διακρατι-

κόν συντονισμὸν τῶν Ἐθνικῶν οικονομικῶν πολιτικῶν, ὡς ὁ Ο.Ε.Ο.Σ., ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις πληρωμῶν, πρέπει νὰ προάγωνται κατὰ τὸ δυνατόν.

Καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐφαρμόζωμεν τὴν αὐτὴν πολιτικὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ ἀνταγωνιστικὴ οἰκονομία τῶν συμβαλλομένων χωρῶν πρέπει νὰ τονώνεται καὶ νὰ συγχρονίζεται μετὰ τὰς διεθνεῖς ἢ ὑπερεθνικὰς σχετικὰς κατευθυντηρίου ὀργανώσεις. Μάλιστα ἡ ὑπαρξίς ἀριστῶν σήμερον τοιούτων διεθνῶν καὶ ὑπερεθνικῶν μηχανισμῶν, δημιουργεῖ ἀνάγκην συντονισμοῦ καὶ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ αὐτῶν τῶν διεθνῶν τούτων Ὄργανισμῶν. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης προάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ λειτουργικὴ ὀλοκλήρωσις, δηλαδὴ ἡ κοινοπραξία ὀρισμένων οικονομικῶν κλάδων (ὡς ἡ Μοντανικὴ Ἐνωσις), δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπληρώσῃ ἐπ' ἄπειρον τὴν καθολικὴν ὀλοκλήρωσιν, δηλαδὴ τὴν συνένωσιν ὀλοκλήρων τῶν οἰκονομιῶν. Διὰ τοῦτο ἐνδείκνυται ἡ καὶ καθολικὴ ὀλοκλήρωσις εἰς τὸ νομισματικὸν πεδίου ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν πληρωμῶν.

V. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ

16. Τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος, προϋποθέτει τὸν καθορισμὸν τοῦ σκοποῦ τῆς Οἰκονομίας. Ὅταν καθορίσωμεν αὐτόν, ὡς τὴν διασφάλισιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ, τότε ἡ παραγωγή καὶ ἡ παραγωγικότης, περιλαμβάνουσιν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔννοιαν, τὴν χρησιμοποίησιν ὅλων τῶν Δυνάμεων τῆς Οἰκονομίας, διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ συνόλου τῶν ἀναγκῶν μας, καθὼς καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά των. Ἡ διαμέτρωσις τῆς ἀποδόσεως καθορίζεται ἀπορασιαστικῶς, ἀπὸ τὴν πλῆξιν τῆς Οἰκονομίας.

Ἡ ἔρευνα τοῦ προβλήματος τῆς παραγωγικότητος, προϋποθέτει τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς δυνατότητος καθορισμοῦ, τοῦ βαθμοῦ τούτου τῆς ἀποτελεσματικότητος (γονιμότητος) καὶ τῆς ποσοτικῆς μετρήσεως, τῶν πραγματικῶς ἐπιτευχθεισῶν παροχῶν. Μίαν γενικὴν στατιστικὴν παραγωγῆς, ἡ ἥποια περιλαμβάνει ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, δὲν ἔχομεν. Δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν στατιστικῶς, τμήματα μόνον τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν. Ἄλλως τε δὲν θὰ ἦτο ἀριστὸς μόνον ὁ καθορισμὸς τῶν ποσοτήτων, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθῶν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ ἀναλώσεις. Αὗται εἶναι κατὰ μέγα μέρος στατιστικῶς τελείως ἀσύλληπτοι. Ἄλλὰ καὶ καθόσον ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν δεδωμένα στατιστικὰ παραγωγῆς, ἡ σύγκρισίς των εἶναι δύσκολος, ἔνεκα τῆς διαφορότητος τῶν μεθόδων καταγραφῆς καὶ ὑπολογισμοῦ των.

17. Κατεβλήθη λοιπὸν πολυειδῶς προσπάθεια, διὰ διαπιστώσεως τοῦ λαοῦ εἰσοδήματος καὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, νὰ μετρηθῇ ἡ παραγωγικότης τῆς Οἰκονομίας καὶ νὰ προβῶμεν εἰς συγκρίσεις, ἀφοῦ κατὰ τὰ ἔνω. ἦτο ἀδύνατος ὁ ὑπολογισμὸς αὐτῆς ταύτης τῆς παραγωγικότητος. Ἄλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν καταλήγωμεν εἰς ἀσφαλῆ ἀποτελέσματα. Τὸ εἰσόδημα καὶ ἡ περιουσία εἶναι ἰδιωτικοοικονομικὰ μεγέθη· μία ἀναλογία πρὸς κοινωνικὰ

μεγέθη, είναι ήδη από την αρχή αμφίβολος. Δεν είναι δυνατόν περαιτέρω να συλλάβωμεν πλήρως τὰ καθ' ἕναστος τμήματα τοῦ λαϊκοῦ πλοῦτου. Ἀκόμη μεγαλύτερας δυσκολίας, μᾶς ἐμφανίζει ἡ Ἐκτίμησις. Δεν καταρωθήσασμεν να φέρωμεν ὑπὸ ἐνιαῖον παρονομαστήν, τὰ καθ' ἕναστος τμήματα τοῦ λαϊκοῦ πλοῦτου· ἡ ἀξία ἀκόμη τοῦ χρήματος εἶναι διάφορος εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ μεταβάλλεται με τὸν καιρὸν. Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος, ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ παραγωγικοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ οἰκιακοῦ πλοῦτου, αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ λόγοι, οἱ ὅποιοι καθορίζουν τὴν ἀξίαν τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν, δὲν εἶναι δυνατόν να ληρθοῦν ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν. Πρὸ παντός ἡ σπουδαιότης τοῦ λαϊκοῦ πλοῦτου, ἐξαρτᾶται κατὰ τελευταῖον λόγον, ἀπὸ τὰς ικανότητας καὶ τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ λαοῦ, ἀπὸ μεγέθη, τὰ ὅποια διαφεύγουν τὴν στατιστικὴν σύλληψιν καὶ τὸν ποσοτικὸν καθορισμὸν. Οὕτως ἀκριβῆς καθορισμὸς τῆς οικονομικῆς παραγωγικότητος καὶ ἀπὸ τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα δὲν κατέστη δυνατόν.

18. Ἐπεχειρήθη λοιπὸν περαιτέρω να καθορισθῇ ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς Οἰκονομίας ἀπὸ ἄλλας σκοπιᾶς. Ὡς τοιαῦται εὐρέθησαν δύο : αἱ ὑπάρχουσαι παραγωγικαὶ δυνάμεις καὶ ὁ βαθμὸς ἀπασχολήσεως τῶν καὶ αἱ ὕλικαι ἀνάγκαι ἑνὸς λαοῦ καὶ τὸ μέτρον τῆς ικανοποιήσεως τῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀπόψεις αὗται δὲν εἶναι τόσον ἐπαρκῶς καθορισμένα, ὥστε να μετρηθῇ βάσει αὐτῶν, ἡ παραγωγικότης. Αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις δὲν εἶναι ἐξωτερικῶς συλλήψιμοι ὕλικοι ὄροι μόνον καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ πρὸ παντός ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἐὰν δὲ αἱ ἐξωτερικαὶ παραγωγικαὶ συνθήκαι παραμένουν αἱ αὗται, ἡ χρησιμοποίησις τῶν διαρκῶς μεταβάλλεται, διὰ τῶν προόδων τῆς τεχνικῆς, τῆς φυσιογνωσίας, τῆς Οἰκονομίας. Ἡ γεωργία ἐπιτυγχάνει ἀνωτέρας ἀποδόσεις, διὰ καλλιέργησεως νέων εἰδῶν, διὰ νέων μεθόδων λιπάνσεως καὶ διατροφῆς. Πρόοδοι τῆς τεχνικῆς μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν κατωτέρας ποιότητος μεταλλευμάτων. Ἡ ἀνακάλυψις νέων δυνατοτήτων χρησιμοποίησεως ἀγαθῶν, αὐξάνει τὴν σπουδαιότητα καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑπαρχόντων ὕλικῶν παραγωγικῶν μέσων. Ἡ τελειοποίησις τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, ἡ ἐκλογίκευσις αὐτῆς, ὀδηγεῖ εἰς αὐξήσιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς. Δεν δύνανται λοιπὸν να θεωρηθοῦν ὡς ὠρισμένα δεδομένα, αἱ οικονομικαὶ δυνάμεις, με τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος πραγματοποιεῖ τὴν παραγωγὴν του. Ὁ ἄνθρωπος διαρκῶς τὰς τελειοποιεῖ, τὰς πολλαπλασιάζει, δημιουργῶν ἐν μέρει νέας.

19. Ἐξ ἴσου καὶ ἡ Ἀνάγκη δὲν εἶναι ἓνα σταθερὸν μέγεθος, ὥστε να δύνανται να μετρηθοῦν βάσει αὐτῆς, οἰκονομικαὶ παρυχαί. Ἡ ἀνάγκη αὐξάνει, εὐθὺς ὡς γίνῃ δυνατὴ μία καλύτερα ικανοποίησις αὐτῆς. Αἱ φυσικαὶ ἀνάγκαι εἶναι ἡ ἀπαρχὴ μόνον· με αὐτὰς συνδέονται συνήθειαι καὶ τρόποι διαβιώσεως, οἱ ὅποιοι εἶναι ἴσης με αὐτὰς σπουδαιότητος. Ἡ ἀνάγκη αὐξάνει ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς, ἀφόσον ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῶν καθόλου ὄρων

τῆς ζωῆς. Ἡ προσπάθεια αὐτή, ὀδηγεῖ εἰς ἀλληλεπίδρασιν τῆς ἀνάγκης, καὶ τῆς ἱκανοποιήσεώς της. Οὕτε δυνάμεθα νὰ ἀποχωρίσωμεν ἓνα τμήμα τῆς ἀνάγκης, διὰ νὰ διαμορφώσωμεν βάσει αὐτοῦ, ἓν μέτρον. Διότι ποῖον τμήμα θὰ ἐθεωρούσαμεν ὡς σταθερὸν καὶ ποῖον ὡς μεταβλητόν; Ἀκόμη ὀλιγώτερον ἐπιτυγχάνομεν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν μίαν λογικὴν, μίαν μέσσην ἀνάγκην, διότι ἐνταῦθα προεικάζεται ἓν μέτρον τὸ ὁποῖον δὲν ἔχομεν. Τέλος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς καλύψεως τῶν ἀναγκῶν, εἰς τοῦτο δὲν παίζει ρόλον ἀποφασιστικὸν μόνον ἡ ποσότης τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ διανομὴ των. Οὕτω δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγικότητος, συγχρόνως ἓνα πρόβλημα διανομῆς.

20. Ἀπὸ τὴν ὅλην ἀνάπτυξιν προάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ἐπιτυγχάνεται ἓνας ποσοτικὸς καθορισμὸς τῆς παραγωγικότητος. Οὕτε δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν ἀκριβῶς τὰς ὑπαρχούσας πραγματικὰς συνθήκας, οὔτε νὰ τὰς μετρήσωμεν, μὲ ἓνα σταθερὸν μέτρον. Παρὰ ταῦτα ἔχομεν ὑποχρέωσιν κατὰ τὴν ἔρευναν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς παραγωγῆς καὶ παραγωγικότητος, νὰ προτάσωμεν τὰ δύο ἐκεῖνα μεγέθη τῆς χρησιμοποίησεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν συνολικῶν ἀναγκῶν. Ταῦτα δὲν εἶναι μέτρα ἀλλὰ σημεῖα κατευθύνσεως. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶναι σταθερὰ μεγέθη, οὔτε αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις, οὔτε ἡ συνολικὴ ἀνάγκη, δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἀποτραπῆ ἡ προσπάθειά μας, εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστην χρησιμοποίησιν αὐτῶν καὶ κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν μας, τοσούτω μᾶλλον, καθόσον ἀμφοτέρα καὶ ἡ αὐξησις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ἡ ἀνύψωσις τῶν ἀναγκῶν ἀνάγονται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ πόσον οὗτος κάμνει χρῆσιν τῆς δυνατοτήτος του ταύτης, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἰκονομικὸν αἶσθημα⁽¹⁾ καὶ τὴν οἰκονομικὴν τάξιν, τὰ ὅποια ἐπικρατοῦν ἐκάστοτε εἰς τὴν ἀνέλιξιν τῆς κοινωνίας.

(1) Μεταξὺ τῶν συντελεστῶν, οἱ ὁποῖοι καθορίζουν τὴν διαμόρφωσιν μιᾶς Οἰκονομίας, τὸ οἰκονομικὸν αἶσθημα (ἡ διάθεσις) παίζει ἀποφασιστικὸν ρόλον. Τοῦτο εἶναι τόσον σπουδαῖον, διότι ἀποτελεῖ τὸ σταθερὸν ὑπόβαθρον τῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι διάφοροι ἀναλόγως τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν. Ἡ ἔρευνα τῶν φυσικῶν βάσεων τῆς οἰκονομίας, διαπιστώνει ὅτι ἡ ἀναδρομὴ ἡμῶν εἰς τὰ πραγματικὰ γεγονότα τῶν ἐξωτερικῶν ὕδρων, δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὰς συγκεκριμένους οἰκονομικὰς σχέσεις. Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν διαπιστώνεται ἡ ἐπιβολὴ τῆς πνευματικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος θέτει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του τὰ ὄρα τῆς φύσεως. Ἡ οἰκονομικὴ σύνταξις ἐπιτυγχάνει τότε μόνον τοὺς σκοποὺς της, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀκολουθοῦν τὰς ὑποδείξεις της. Τὰ θεμελιώδη ἠθικὰ αἰτήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται τὸ οἰκονομικὸν αἶσθημα, ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ διατάξεις τοῦ δικαίου διαγράφουν τὴν ἐξωτερικὴν συμπεριφορὰν καὶ ἀδυνατοῦν νὰ προβλέψουν δι' ὅλας τὰς δυνατοτήτας τῆς δρίσεως. Αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ δίδουν εἰς πᾶσαν εἰδικὴν περίπτωσιν ὁδηγίαν, τὰς ὁποίας τὸ δίκαιον δὲν δύναται νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὰς καθ' ἑαυτὸν αὐτὰς περιπτώσεις. Αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ συμπληρώνουν τὸ δίκαιον, καθόσον περιορίζουν τὴν συμπεριφορὰν ἐκάστου, παρεμποδίζουσαι αὐτὸν νὰ θεωρῆ ὡς ἐπιτετραμμένον, πᾶν μὴ ἀπαγορευόμενον καὶ παρωθεῖσαι αὐτὸν πολλὰ νὰ πράττῃ, τὰ ὅποια δὲν ἐπιτάσσονται.

VI. ΑΛΛΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ

21. Παρά τὰς ἀνωτέρω διαπιστώσεις, ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔπαυσεν ἀσχολουμένη μὲ τὴν καθ' οἰονδήποτε τρόπον, περαιτέρω διακρίβωσιν τῆς ἐννοίας τῆς παραγωγικότητος. Ἡ ὑπὸ τοῦ Σωματείου «Κοινωνικῆς Πολιτικῆς» διεξαχθεῖσα μεγάλη συζήτησις εἰς Βιέννην τὸ 1909, περὶ τῆς φύσεως καὶ μετρήσεως τῆς παραγωγικότητος, διεπίστωσεν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ παραγωγικότης, δὲν εἶναι ἐνιαία καὶ ἀναγκαστικῶς καθοριζομένη ἐννοία, ἀλλὰ μία σειρά μᾶλλον ἀσαφῶν, ἐν μέρει ἀλληλοαποκλειομένων ἐννοιῶν καὶ ὅτι πάντως ἡ οἰκονομικὴ παραγωγικότης δὲν εἶναι μετρήσιμος ὡς ἤδη ἐλέχθη. Σύμφωνα καὶ μὲ τὰ ἀνωτέρω ἐζητήθη διέξοδος εἰς τὸ πραγματικὸν λαϊκὸν εἰσόδημα, ἀνὰ κεφαλὴν πληθυσμοῦ. Εἰς τὸ ἐρώτημα μήπως ὡς διαιρέτης ἦτο καλύτερος, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων μόνον, ἢ τῶν ὥρῶν ἐργασίας, ἐδόθη ἡ ἀπάντησις, ὅτι τὸ λαϊκὸν εἰσόδημα εἶναι μία ἐννοία μὲ πολλὰς δυνατότητας σφαλμάτων. ὥστε νὰ μὴ διατρέχωμεν κίνδυνον, ἄνευ τῶν ἀνωτέρω διακρίσεων νὰ περιπέσωμεν εἰς μεγάλας ἀνακριβείας.

Ἐπειδὴ ὅμως συγχρόνως ἐπεδιώκετο ἡ διαπίστωσις τῆς παραγωγικότητος, εἰς καθ' ἕκαστον κλάδου⁽¹⁾ τῆς Οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ἐπεξετάθησαν αἱ στατιστικαὶ συλλήψεις κατὰ ὥραν ἐργασίας τοῦ ἐκάστοτε ἀπασχολουμένου

Οἰκονομικὸν λοιπὸν αἰσθημα εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐκείνη λειτουργία ἀπὸ τὴν ὅποιαν καθορίζονται, αἱ καθ' ἕκαστον οἰκονομικαὶ πράξεις, ἐπομένως : ὅλαι αἱ ἀξιολογικαὶ μας παραστάσεις, αἱ ἐπιδιώξεις, αἱ ἀρχαί, αἱ ὅποια ζωοδοτοῦνται ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ ὑποκείμενα. Ἡ οἰκονομικὴ διάθεσις τῶν δρώντων ὑποκειμένων, ἀντικειμενίζεται εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἀρχάς. Τὸ πνεῦμα δὲ προάγει ἐκάστοτε τὸ οἰκονομικὸν αἰσθημα.

(1) Κατὰ τὸ διάστημα μεταξύ τῶν δύο πολέμων, ὑπῆρχεν ἡ τάσις εἰς τὰ Μεταλλεῖα, νὰ διαπιστώνουν τὴν τεχνικὴν πρόοδον, ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀριθμῶν τῆς παραγωγικότητος. Μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἐθεωρεῖτο ἡ παραγωγικότης τῆς ἐργασίας, ὡς ἡ ἔκφρασις τῆς φυσικῆς δυναμικότητος τῶν ἐργατῶν καὶ σήμερον δὲ διακρίνει κανεὶς εἰς αὐτήν, τὴν θεληματικότητα πρὸς παροχὰς τοῦ ἐργατικῆς κόσμου. Διαπιστώνει λοιπὸν κανεὶς, ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀξιολογήσεις τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ψυχολογικῶν ὄρων, τῆς παραγωγικότητος περιέχουν μονομερείας. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας ἐκάστης ἐναλλαγῆς (βάρδιας) πραγματοποιεῖται διὰ τῶν διαφορωτάτων καὶ κατὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν μεταβαλλομένων συντελεστῶν. Τοῦτο δὲν ἀντικατοπτρίζει τὴν πρὸς ἐργασίαν διάθεσιν καὶ ἱκανότητα τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς συμβολῆς τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως, δηλαδὴ ἀπὸ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, τὴν κεφαλαιακὴν συμμετοχὴν, τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως κλπ. Πάντως ἡ αὔξησις τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας, δὲν νοεῖται ἄνευ αὔξησεως τῆς ἀμοιβῆς τοῦ ἐργαζομένου. Διὰ νὰ ἀποδόσῃ ἡ ἐργασία, πρέπει αὐτὴ νὰ παρουσιάζῃ τὸ θέλημα τῆς λογικῆς ἀμοιβῆς, δηλαδὴ νὰ ἀποτελῇ τὸ οἰκονομικὸν ὑπόβαθρον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς τοῦ ἐργαζομένου. Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ἡ αὔξησις αὐτῆς τῆς ἀμοιβῆς εὐσταθεῖ μόνον, ὅταν διὰ τῆς αὔξησεως τῆς παραγωγικότητος, ὑπάρξῃ οἰκονομικὸν περιθώριον μειωτικῶν τοῦ κόστους παραγωγῆς, οὐχὶ δὲ εἰς βάρος αὐτοῦ. Τότε ἓνα τμήμα τῆς μειώσεως ταύτης, διατίθεται διὰ τὸν ἐργάτην, ἕτερον δὲ συντελεῖ εἰς τὸν ὑποβιβασμὸν αὐτοῦ τούτου τοῦ κόστους.

προσώπου. Τὸ τοιοῦτο στήριγμα ὑπῆρξε βέβαια καλύτερον ὄχι ὁμως διὰ τοῦτο καὶ ἀσφαλέστερον. Διότι ἡ ἀπλοποίησης τῆς ἐννοίας διὰ τὴν στατιστικὴν διατύπωσίν τῆς, συνοδεύεται καὶ μὲ περιορισμὸν τῆς εὐρύτητός τῆς καὶ συνεπῶς τῆς δηλωτικῆς τῆς ἀξίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, αἱ τιωριναὶ προσπάθειαι διὰ τὴν ἀκριβεστέραν σύλληψιν καὶ διαφορισμὸν τῆς ἐννοίας τῆς παραγωγικότητος τῆς Ἔργασίας, κατευθύνονται εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ ἀπλοποίησιν τῶν στατιστικῶν δεδομένων καὶ εἰς τὴν διασάφησιν τῆς ὁρολογίας. Ἡ παραγωγικότης τῆς ἐργασίας, παρουσιάζεται λοιπὸν ὡς σχέσις μεταξὺ ἀναλώσεως δυνάμεως ἀνθρωπίνης ἐργασίας καὶ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος. Εἰς τὴν στατιστικὴν δὲ διαπίστωσίν τῆς, ἐμφανίζεται ὡς ἀποτέλεσμα παραγωγῆς ἀνὰ ὥραν κατ' ἀπασχολούμενον ἐργάτην. Εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ὑπολογίζομεν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, εἴτε μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἐργάτας ἀναφερόμενον, εἴτε ὡς πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἀπασχολουμένων (Ἐργάται. Ὑπάλληλοι. [ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι]), συμβοηθοῦντα μέλη οἰκογενείας κ.λ.π.).

22. Περαιτέρω ἐπεζητήθησαν καὶ ἄλλαι ἐξειδικεύσεις. Μία εἰσήγησις τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ. τονίζει τὴν ἀντιστροφήν ὄλων τούτων τῶν ὄρων ὡς διαφωτιστικὴν : ἀντὶ ἀποτελέσματος παραγωγῆς κατὰ μονάδα ἐργασίας, τὴν ἀνάλογον ἀντίστροφον ἀξιολόγησιν, δηλαδὴ ἀνάλωσις ἐργασίας κατὰ μονάδα παραγωγῆς. Περαιτέρω προτείνει ἀφ' ἐνὸς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀναλώσεως ἐργασίας τῶν ἀμέσως εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν συμμετεχόντων, ἀφ' ἑτέρου ὁμως καὶ τῶν λοιπῶν γενικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐμμέσως ἐργασθέντων (ἐργάται εἰς βοηθητικὰ ἐκμεταλλεύσεις καὶ εἰς τὴν διοίκησιν, ὑπάλληλοι ἀπασχολούμενοι). ὥστε νὰ διαχωρίσωμεν ἡμεσον καὶ ἔμμεσον ἀνάλωσιν ἐργασίας. Ἐπειδὴ δὲ ὅλαι αὗται αἱ ἀπόψεις, ἀποβλέπουν εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ συντελεστοῦ παραγωγῆς Ἔργασία καὶ ἔχι· εἰς τὴν συμβολὴν τῶν λοιπῶν συντελεστῶν παραγωγῆς, διὰ τοῦτο ζητεῖται ἓνας ὑπολογισμὸς τῆς συνολικῆς παραγωγικότητος, ὁ ὁποῖος πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἐργασίας θὰ ἐλάμβανε ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ καὶ τὴν συμβολὴν τῶν χρησιμοποιηθεισῶν ἐγκαταστάσεων καὶ μηχανῶν, καὶ τὰς πρώτας καὶ βοηθητικὰς ὕλας, μάλιστα ἀνηγγμένας εἰς ὥρας ἐργασίας.

Παρ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουσι αἱ προσπάθειαι τῆς διευρύνσεως τῶν ὁρίων τούτων τοῦ δείκτου τῆς παραγωγικότητος, ὁμως αὗται ὀδηγοῦν ἡμᾶς πάλιν εἰς τὸ διαπιστωθὲν ἀδιέξοδον. Διότι ὁ ἀριθμητικὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος θὰ συνῶψιζε ὀλόκληρον τὴν παραγωγικὴν ἀνάλωσιν, εἰς ἓνα κοινὸν ἀριθμὸν ἐργασίας καὶ ποσοτήτων δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξευρεθῆ, ἐφόσον δὲν θὰ ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν ἐκτίμησιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν κἀμει καὶ ἡ ἀγορὰ διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν εἰδῶν τούτων δαπάνης. Τοιοῦτοτρόπως θὰ κατελήγαμεν εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ τῶν αὐστηρῶς εἰς ποσότητας ἀναφερομένων καθορισμῶν καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ λαϊκοῦ εἰσοδήματος, ἀποτελοῦν μίαν τρίτην στήλην τῆς μετρήσεως τῆς παραγωγικότητος, ἡ ὁποία ὁμως παρ' ὅλην τὴν

σπουδαιότητά της, από μεθοδικούς και ύλικούς λόγους δὲν θὰ συνεδέετο με τὴν πρώτην, ἀλλὰ σαφῶς θὰ ἀπεχωρίζετο ἀπ' αὐτήν.

23. Ἡ σπουδαιότερα μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον προσπάθεια στατιστικῆς συλλήψεως τῆς ἐννοίας τῆς παραγωγικότητος, ἔγινεν εἰς τὰς Η.Π.Α. Ὅπως μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διεμορρώθησαν αὐτόθι, ἡ συγκυριακῆ στατιστικῆ καὶ τὰ οἰκονομικὰ βαρόμετρα τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἐνεφανίσθη, εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν ἀπεριορίστων δυνατοτήτων, ἔνθησις εἰς τὸν κλάδον τῆς στατιστικῆς τὸν ἀσχολούμενον μετὰ τὴν μέτρησιν τῆς παραγωγικότητος. Ἡ μεγάλη ἄλλως τε ἀπόστασις μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς παραγωγικότητος, ἀπετέλεσε πάντοτε φλέγον ζήτημα καὶ εἰς αὐτὴν ἀπεδόθη καὶ ἡ διαφορὰ τῆς εὐημερίας ἀμφοτέρων τῶν Ἠπειρῶν, ἔστω ὅτι ἡ ἀντίληψις αὐτῆ παρορᾷ τὸν δημογραφικὸν παράγοντα, οὐχὶ ὀρθῶς βεβαίως.

Αὐτόθι καθηρτίσθη Δείκτης παραγωγικότητος ἐργαζομένου ἀτόμου, εἰς μονάδας παραγωγῆς ἀγαθῶν κατ' ἔτος, τοῦ ὁποίου πίνακας αἱ σπουδαιότεραι ⁽¹⁾ συγκρίσεις εἶναι αἱ κατωτέρω :

Κράτη	Ἔτη	Δείκτης
Η.Π.Α.....	1947	2566
Μεγάλη Βρετανία.....	1945	1540
Γερμανία.....	1944	1227
Γαλλία.....	1928	844
Τουρκία.....	1942	555
Γιουγκοσλαβία.....	1913	398
Ἑλλάς.....	1929	332

VII. ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ ⁽²⁾

24. Ὅπως εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην δρᾶσιν, οὕτω καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως τῆς παραγωγικότητος, πρέπει νὰ προηγηθῇ ἓν σχέδιον, προδιαγράφον τὴν ἔκτασιν, τὴν προτεραιότητα καὶ τὴν ὅλην τῶν θεμάτων.

Ἡ διοικήσις τοῦ Κέντρου (Πρόεδρος), ἔχουσα ὑπ' ἔψιν αὐτῆς καὶ τὰ ἀλλαχοῦ ⁽³⁾ ἐπιδιωκόμενα, προέτεινεν ὡς προσωρινὸν σχέδιον μελλοντικῆς ἐργα-

(1) Ὁλόκληρον τὸν πίνακα, περὶ τὰ 40 κράτη καὶ εἰς διαφόρους συγκριτικῶς ἐποχάς, βλέπε εἰς τὸ ἀξιόλογον ἔργον τοῦ Δήμου Πολίτου (Π. Πόγγη), Παραγωγή, Παραγωγικότητος καὶ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα 1953, ἐκδοθὲν εἰς τὴν «Βιβλιοθήκην τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολίτου» ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος.

(2) Ἡ ἐπιτυχία τῆς προσπάθειάς αὐτῆς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διεύρυσίν της, εἰς τὴν καθολικότητα τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

(3) Βλ. καὶ τὸ εἰς τὸ Βῆμα, (2-2-1954) ἄρθρον τοῦ Προέδρου τοῦ Κέντρου Β. Κριμπᾶ : «Τὸ ἔργον τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Παραγωγικότητος». Ὁ ὄργανισμὸς οὗτος ἰδρύθη ὑπὸ τῆς Ὁ.Ε.Ο.Σ. τὸν Μάρτιον 1953, ὡς συνέχεια καὶ ἐκδηλώσις ὑπὸ νεωτέραν μορφήν

σίας—τὸ ὑπόλοιον βέβαια θὰ ὑποστῇ τὴν βίασινον περαιτέρω συζητήσεων καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τάξιν χρονικῆς προτεραιότητος τὰ κατωτέρω. Τὸ σχέδιον περιλαμβάνει περίπου τὰ ἑξῆς :

I. Ἰδιαίτερα θέματα Οἰκονομικῆς :

1. Οἰκονομικὴ Γεωγραφία Ἑλλάδος. Στατιστικὴ Ἑπετηρίς. Στατιστικὰ Στοιχεῖα παλαιότερα.
2. Ἀξιολόγησις, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς παραγωγικότητος, μελετῶν ἐκμεταλλεύσεως, ἢ ἐκτελέσεως ἔργων.
3. Πολιτικὴ τῆς Στέγης (Κεφάλαια, χρεωλύσια, ἐνοίκιον κλπ.).
4. Ἀναδοσμοὶ ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας.
5. Συγκριτικαὶ Μετρήσεις.

II. Διοικήσεις ἐπιχειρήσεων :

1. Ἀρχαὶ διοικήσεις καὶ μὀρφωσις τῶν διευθυνόντων στελεχῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.
2. Μέθοδος ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως ἐργασίας (Ταυλορισμὸς, Φορδισμὸς, Fayol, Abbe).
3. Τυποποιήσις.
4. Μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λεξικὸν ὅρων, ἀναλύσεως καὶ μετρήσεως τῆς ἐργασίας.

τῆς Τεχνικῆς βοήθειας, τέκνον καὶ ταύτης τοῦ Σχεδίου Μίρακλ. Ἡ Ὑπηρεσία αὕτη πρόκειται νὰ συντονίσῃ τὸ ἔργον, ποὺ ἀνελήφθη ἤδη ὑπὸ τῶν κέντρων τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀϊξενχάουερ, Ντρέικπερ εἶπε μεταξὺ ἄλλων σχετικῶς πρὸς τὴν Ε.Ρ.Α. (European Productivity Agency) τὰ ἑξῆς : «Ὁραματίζομαι τὴν ἐν λόγῳ ὑπηρεσίαν ὡς ἓνα ὀργανισμὸν εὐρωστὸν, ἱκανὸν νὰ συλλαμβάνῃ, νὰ προάγῃ, νὰ χρηματοδοτῇ καὶ νὰ ἐφαρμόξῃ, σημαντικὰ διεθνή, προγράμματα σχετικὰ μὲ τὴν παραγωγικότητα. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά της αὕτην θὰ πρέπει νὰ δύναται νὰ συμπληρώνῃ, καὶ νὰ ἐνισχύῃ, τὴν ἐργασίαν τῶν Ἐθνικῶν Κέντρων Παραγωγικότητος καὶ νὰ συντονίσῃ, τὰς ἐνεργείας των. Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα : αὐξήσις τῆς παραγωγῆς, τιμαὶ χαμηλότεραι, ἡμερομίσθια ἠδύνημένα, κέρδη μεγαλύτερα, τὰ ὅποια θὰ ἐπενδύονται ἐκ νέου καὶ ἀμέσως καὶ ἐν συντομίᾳ, μίᾳ Εὐρώπῃ οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρα, τῆς ὁποίας οἱ λαοὶ θὰ ὀφελῆθουν ἀπὸ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικῶν των ἐπιπέδου.

Τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγικότητος περιλαμβάνει πόσον πολυαριθμὸς φάσεις, ὥστε νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ ἐργασίαι τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὑπηρεσίας Παραγωγικότητος σὺν τῷ χρόνῳ θὰ πολλαπλασιασθοῦν. Ἐφόσον ἡ ἐν λόγῳ ὑπηρεσία θὰ ἀναλαμβάνῃ, ὄλονεν μεγαλύτερας εὐθύνας καὶ θὰ ἀποδεικνύῃ τὴν ἱκανότητά της, θὰ δύναται νὰ βασιζέται ἐπὶ τῆς συνεχοῦς καὶ σθεναρᾶς βοήθειας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς λειτουργίας της ἡ Ε.Ρ.Α. ἔστρεψε πρὸ παντός τὴν προσοχήν αὐτῆς εἰς ζητήματα τοῦ Οἰκισμοῦ.

III. Ἀνθρώπινος Παράγων :

1. Φυσιολογία καὶ ψυχολογία τῆς ἐργασίας.
2. Σχέσις ἐργαζομένων καὶ ἐργοδοτῶν.
3. Μόρφωσις συνδικαλιστικῶν στελεχῶν.
4. Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς.
5. Συστήματα ἀμοιβῆς ἐργαζομένων.
6. Πληθυσμὸς ἄρεινῶν περιοχῶν. Ἀπασχόλησις καὶ παραγωγικότης (δάσος, δενδροκομία, κτηνοτροφία, βιοτεχνία, οἰκοτεχνία, τουρισμὸς κλπ.).
7. Μετακίνησις τῶν ἐρζαζομένων καὶ χρησιμοποίησις αὐτῶν.
8. Συλλογὴ στοιχείων καὶ βιβλιογραφία σχετικῶς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα εἰς τὴν ἐργασίαν.

IV. Ἐφηρμοσμένη, Ἐρευνα καὶ Τεχνολογία :

1. Πτωχὰ μεταλλεύματα. Ἀξιοποίησις.
2. Χρησιμοποίησις αἰολικῆς ἐνεργείας (Γεωργία κλπ.).
3. Λιγνίτης.
- 3α. Ἀξιοποίησις καὶ ἀπόσταξις λιγνίτου.
- 3β. Καῦσις (καλλίτεροι τρόποι —Stockers).
4. Μελέτη ζυμώσεως καπνῶν (ἐπιτάχυνσις ζυμώσεως, βελτίωσις προϊόντων).
5. Ἀλευροποίησις καὶ ἄρτοποιήσις σιτηρῶν.
6. Κόστος παραγωγῆς ἄρτου.
7. Ἐκμετάλλευσις γύψου.

V. Γεωργία (Γεωργία—Κτηνοτροφία—Γεωργικαὶ Βιομηχανίαι):

— Ἀλιεία. Διατροφή.

1. Ἀλιεία.
- 1α. Ἀλιεία θαλάσσης.
- 1β. Ἀλιεία γλυκέων ὑδάτων.
2. Τυροκομία (2α. Τυποποίησις, 2β. Συνεταιριστικὰ τυροκομεῖα).
3. Κτηνοτροφία.
- 3α. Βελτίωσις ποιότητος ἐρίου.
- 3β. Βελτίωσις ποιότητος κρέατος.
3. Πτηνοτροφία.
5. Μελισσοκομία.
6. Παραγωγή χυμῶν καὶ ἀποξήρανσις καρπῶν.
- 6α. Βιομηχανοποίησις καὶ τυποποίησις προϊόντων δενδροειδῶν καλλιερ-
γειῶν καὶ κήπου.
- 6β. Ἀποξήρανσις καρπῶν.

7. Βελτίωσις Γεωργικῆς Παραγωγῆς. Παράγοντες τεχνικοοικονομικοὶ καὶ βιολογικοί. ἐπιδρῶντες εἰς τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὸ κόστος αὐτῆς (καταλληλότης ποικιλιῶν, ἀποστάσεις φυτεύσεως κ.λ.π.).
8. Συνεταιριστικὰ οἰνοποιεῖα καὶ τυποποιήσις οἴνων κοινῆς χρήσεως.
9. Γεωργικαὶ ἐφαρμογαί. Συλλογὴ στοιχείων.

VI. Βιομηχανία. Βιοτεχνία. Οἰκοτεχνία :

1. Ἐριουργία (Συλλογὴ στοιχείων).
2. Βαμβακουργία.
3. Ἑλληνικὰ μάρμαρα (πηγαί. κόστος ἐκμεταλλεύσεως, κατεργασία, κατάρταξις ποιοτικῆ, ἐμπόριον, ἐξαγωγή, Γραφεῖον ἐμπειρογνομῶν ἐπὶ ποιότητος).
4. Ἐπεξεργασία βιομηχανικῆ τῆς ρητίνης.
5. Μεταξουργία (ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν σηροτροφίαν).
6. Ὅργανωσις καὶ ἐνίσχυσις βιοτεχνικῶν τινων τομέων (ταπητουργία, ὑποδηματοποιία, μεταλλοτεχνία. ὑφάσματα λαϊκῆς καταναλώσεως, ἐγχώριον κέντρον κ.λ.π.).

VII. Διανομὴ Ἄγαθῶν :

1. Διανομὴ προϊόντων. Μελέτη Ἀγορῶν (Σύμβασις Benton—Moody).
2. Συγκοινωνία καὶ παραγωγικότης.
3. Τυποποιήσις συσκευασίας προϊόντων.
4. Ἐργατικὸς πρότυπος καταναλωτικὸς συνεταιρισμὸς (Σύμβασις Benton—Moody).

VIII. Θέματα γενικὰ ἀφορῶντα περισσοτέρους τομεῖς :

1. Ἐφαρμογὴ Συμβάσεως Benton—Moody). Παροχὴ βοηθείας ἢ δανείων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τομέων :
 - α) Δυσπραγοῦσαι περιογαί.
 - β) Ἐπέκτασις ἢ ἀνάπτυξις μικρῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.
 - γ) Ἀνάπτυξις τῆς ἐξευρέσεως ἀγορῶν καὶ διανομῆς γεωργικῶν προϊόντων.
2. Στέγασις (ἀστικῆ καὶ ἀγροτικῆ) (τυποποιήσις παραγωγῆς καὶ μελετῶν. Συλλογὴ στοιχείων).
3. Ἀξιοποιήσις τῆς βοηθείας τῆς προερχομένης ἐξ ἐρευνῶν, μελετῶν. ἐνεργειῶν κ.λ.π.
 - α) Παρὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Παραγωγικότητος.
 - β) Παρὰ τῶν διαφόρων Ἐθνικῶν Κέντρων Παραγωγικότητος.

4. Συνεργασία ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς παραγωγικότητος μετὰ τῶν Ἴδρυμάτων :
- α) Ἐθνικὸν Ἴδρυμα.
 - β) Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης.
 - γ) Ἐθνικὸν Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.
 - δ) Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν.
 - ε) Γεωλογικὸν Ἰνστιτούτον.
 - στ) Ἀνωτάτη Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.
 - ζ) Ἑλληνικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἑταιρεία Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας (Ε.Π.Ο.Ρ.).
 - η) Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν.
 - θ) Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον.
 - ι) Ὑδροβιολογικὸν Ἰνστιτούτον.
 - ια) Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον.
 - ιβ) Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή.
 - ιγ) Ἑταιρεία Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.
 - ιδ) Ἰνστιτούτον Γεωπονικῶν Ἐπιστημῶν.
5. Ἐκθεσις κινητῆ εἰδῶν βιοτεχνικῆς παραγωγῆς καὶ διαφόρων βιοτεχνικῶν ἐργαλείων.

ΙΧ.—1. Ἐκλατκευσις—Δημοσιότης.

25. Τὸ Κέντρον ἔλαβεν ἤδη καὶ παρ' ἰδιωτῶν ἢ ὑπαλλήλων νύξεις διὰ ὠρισμένα θέματα ὡς :

1) Ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας τοῦ Παγίου Κεφαλαίου τῆς Χώρας διὰ μίαν σειρὰν προπολεμικῶν ἐτῶν καὶ δι' ὅλα τὰ μεταπολεμικά, κατὰ τομεῖς παραγωγικῆς δραστηριότητος (ἦτοι Γεωργία, Βιομηχανία, Σιδηρόδρομοι κλπ.) ὥστε ἐκ τῆς σχέσεως τῆς ἀξίας τοῦ Παγίου Κεφαλαίου ἐκάστου τομέως, πρὸς τὸ ἀντίστοιχον ἔθνικον εἰσοδήμα, νὰ προκύψῃ ἢ κατ' ἔτος καὶ κατὰ τομεῖα παραγωγικότης τοῦ Κεφαλαίου.

2) Ὑπολογισμὸς τῶν ἀπαραιτήτων οἰκονομικῶν μεγεθῶν (ἦτοι Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, Καταναλώσεως, Ἐπενδύσεων κλπ.), βάσει τῶν ὁποίων θὰ καταστή δυνατὴ ἡ κατάρτισις τῶν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τῆς Χώρας διὰ τὴν δεκαετίαν 1929—1938 καὶ σύνδεσιν τούτων πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς Λογαριασμοὺς τῶν μεταπολεμικῶν ἐτῶν.

3) Ἐρευνα διὰ δειγματοληψίας ἐπὶ οἰκογενειακῶν εἰσοδημάτων καὶ καταναλώσεως :

Σκοπὸς τῆς ἐρέυνης εἶναι ἡ συγκέντρωσις λεπτομερῶν στοιχείων ἐπὶ τοῦ ὄψους καὶ τῆς συνθέσεως οἰκογενειακῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς καταναλώσεως κατὰ περιοχὰς καὶ διὰ τὸ σύνολον τῆς χώρας καὶ κατὰ κατηγορίας εἰσοδη-

ματιῶν. Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα εἶναι ἀναγκαῖα, διὰ τὴν κατάρτισιν ἐπὶ ἐπισημονικῆς βάσεως, ἐνὸς δείκτου κόστους ζωῆς δι' ὅλοκληρον τὴν χώραν καὶ διὰ τὸν ἔλεγχον καὶ συμπλήρωσιν τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ ἀποταμιεύσεως.

4) Ὑπολογισμὸς Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν περιόδου 1928—1940. Σκοπὸς τῆς ἐρευνῆς εἶναι ἡ ἐπὶ τῇ βῆσει διεθνῶς παραδεδεγμένων συγχρόνων μεθόδων καὶ ἐν συσχετίσει πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν καταρτισθέντας ὑπολογισμοὺς τῶν μεταπολεμικῶν ἐτῶν, κατάρτισις πλήρους σειρᾶς Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, διὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον 1928—1940. Ἡ ἔρευνα αὕτη εἶναι ἀναγκαῖα, διὰ τὴν μελέτην τῆς διαρθρώσεως καὶ τῶν τάσεων τῆς οἰκονομίας μας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεσοπολέμου, ὡς καὶ διὰ τὴν σύγκρισιν μετὰ τῶν μεταπολεμικῶν δεδομένων.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὰς πρακτικὰς κατευθύνσεις ἐμφανίζεται ἡ ἐργασία τῶν Κέντρων ἐνδιαφερομένη. Οὕτω π.χ. ἐπρόσεξεν εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα τὴν διαπαιδαγώγησίν του κλπ.

VIII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

26. Αἱ εὐρύτεραι συζητήσεις εἰς τὴν Γερμανικὴν Οἰκονομικὴν φιλολογίαν, ἔγιναν σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα τῆς Παραγωγικότητος, ὑπὸ τοῦ Σωματείου τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς, ὡς ἀνωτέρω (21) ἐλέγχθη, τὸ ὅποιον ἀνέγραψεν αὕτη ὡς θέμα τῆς εἰς τὴν Βιέννην συνόδου του. Τὸ 1909, με εισηγητὴν τὸν Καθ. Philippovich: Das Wesen der Volkswirtschaftlichen Produktivität und die Möglichkeit ihrer Messung. S.d.V.f.S. Bd 132. 1909.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ ἀμερικανικὴ ἔρευνα, ἰδίως ἡ στατιστικοοικονομικὴ, περιστρέφη εἰς τὴν διαπίστωσιν καὶ διερεύνησιν τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων καὶ κατάρτισιν τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων, μόνον δὲ μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὰς πρωτοφανεῖς καταστροφὰς του, ἔλαβε πρωταρχικὴν θέσιν τὸ ζήτημα τῆς Παραγωγικότητος καὶ τῆς μετρήσεως αὐτῆς. Εἰς τοῦτο μᾶς παρώθει καὶ τὸ γεγονός τῆς μεγάλης διαφορᾶς τῆς παραγωγικότητος τῆς Ἐργασίας, μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης. Ἀξιόλογον μελέτην περὶ μετρήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς Ἐργασίας εἰς τὰ δυτικογερμανικὰ ἀνθρακωρυχεῖα. βλ. εἰς Festgabe für W. Däbritz (H. H. Bischoff: Die Arbeitsproduktivität in westdeutschen Steinkohlenbergbau. Ihre Messung und Ihre Entwicklung 1952).

Ὡσαύτως τὸ Διεθνὲς Ἰνστιτούτον Στατιστικῆς (Χάγης), ἀναγράφει εἰς τὰς συνόδους του σχεδὸν πάντοτε, τὸ ζήτημα τῆς μετρήσεως τῆς Παραγωγικότητος, ἰδίως μάλιστα εἰς τὴν τελευταίαν (1953) τῆς Ρώμης. Αὐτόθι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα θέματα συζητήσεως ὑπῆρξαν αἱ ἐφαρμογαὶ τῆς στατιστικῆς εἰς τὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων τῆς βιομηχανικῆς παραγωγικότητος, καθὼς καὶ ὁ ρόλος τῶν διαφόρων στατιστικῶν, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὰ προβλή-

ματα τῆς μετρήσεως καὶ βελτιώσεως τῆς παραγωγικότητος. Κατὰ τὰς ἀνακρινώσεις αὐτοῦ ἡ γενικωτέρα καὶ εὐρυτέρα ἔννοια τῆς παραγωγικότητος εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Διεθοῦς Διασκέψεως τῶν Στατιστικῶν τῆς Ἑργασίας (1949) δοθεῖσα, καθ' ἣν «Παραγωγικότης εἶναι ἡ σχέση τῆς παραγωγῆς (τοῦ προϊόντος=ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν), πρὸς τὴν ποσότητα τῆς καταβληθείσης ἐργασίας (τοῦ συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς=προσπαθείας καὶ θυσιῶν) διὰ τὴν παραγωγὴν αὐτήν. Χωρὶς πάντως νὰ δίδεται εἰς τὸν ὄρισμόν αὐτὸν μία συγκεκριμένη ἀποψὶς τῆς οἰκονομικῆς ὠφελιμότητος τῆς παραγωγῆς, διότι ἰσοσταθμίζονται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐργάτου καὶ ἡ ποιότης τῆς ἐργασίας. Ἐνῶ εἶναι διάφορος ἡ παραγωγικότης τῆς ἐργασίας ἐνὸς ἀγρότου, ἐνὸς βιομηχάνου ἐργάτου, ἐνὸς ἰδιωτικοῦ, ἡ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἐνὸς ὑπηρέτου. Ἐπομένως μόνον ὡς ἀπαρχὴ μπορεῖ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὁ ὄρισμός αὐτός. Καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς μετρήσεως τῆς παραγωγικότητος, αἱ δυσκολίαι δὲν εἶναι μικρότεραι, ἕνεκα τῶν ἐμφιλοχωρουσῶν ἀτελειῶν. Ἡ παραγωγὴ καθ' ἄνθρωπον δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὸν χρόνον, ἡ παραγωγὴ καθ' ὥραν—ἄνθρωπον δὲν διαχωρίζει εἰδικῶς, τὴν συμβολὴν τῆς ἐργασίας ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συντελεστάς. Μεγαλύτερας ἀκόμη δυσχερείας παρουσιάζουν αἱ διεθνεῖς συγκρίσεις, ἰδίως, ὅταν πρόκεινται καὶ γίνονται μὲ ὑποανάπτυξιν.

Ἀναφέρω μερικὰς ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν ἐργασιῶν, διὰ τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὴν ὡς ἄνω σύνοδον :

A') Angelopoulos, A. : Quelques remarques sur le problème de la Productivité.

Rossi—Ragazzi, B. : Applicazioni della Statistica allo Studio dei problemi della Produttività nel industria.

Rostas, L. : Alternative productivity concepts with special reference to international comparaisons.

Roy, R. : Contribution à la recherche d'une définition de la Productivité.

Staehele, H. : Technology, Utilization and Productivity.

B') Barberi, B. : The Measurement of Productivity.

Idenburg, I. : Productivity measurement in the Netherlands.

Weiss, S. : Current Status of productivity measurement and needs in the United States.

Winkler, W. : The Measurement of Productivity.

Γ') Benjamin, B. : Vital Statistics and Productivity.

Burgess, R. : The Role of intra-company statistics in the analysis and improvement of Productivity.

Fürst, G. : Die amtliche Statistik in Dienste der Produktivitätsmessung.

Πο : Employment in relation to Productivity.

Σχετικῶς πλὴν τῶν ἄνω ἀναφερθεισῶν ἀνακοινώσεων. βλέπε ἰδίως καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς Unesco : «Terminologie de la Productivité» Paris 1950. «La productivité est le quotient d'une Production par l'un des facteurs de la Production». Ἐφόσον ὁμιλοῦμεν περὶ παραγωγικότητος, ἄνευ ἄλλου καθορισμοῦ ἢ διακριβώσεως, πρόκειται περὶ παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας. La Productivité du Travail est le quotient de la Production par la durée du Travail.

Ἡ ἀνωτέρω μνημονευομένη ἐργασία τοῦ Roy (Inspecteur général des Ponts et Chaussées). τοποθετεῖ τὴν ἐρευναν ἐπὶ τελείως μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν. διαμορφώνει δείκτας παραγωγικότητος (Des Indices de Productivité) κ.λ.π.

B). τέλος μεταξὺ τῶν ἀνακοινώσεων Zagoroff S. (Stanford University Cal.) : The Concept of Productivity in Physics, economics and Biology, ἀπὸ τὴν λοιπὴν δὲ φιλολογίαν βλ. τὴν τελευταίαν ἐργασίαν εἰς Econometrica (Ἀπρίλ. 1953) Herstein-Milnor : An Axiomatik Approach to Measurably Utility. Wege zur Rationalisierung. Schriftenreihe des R.A.W. 1-7 C. Hansen Verlag München.

Schneider Erich : Wirtschaftlichkeitsrechnung 1951.

Schiller Karl : Produktivitätsteigerung und Vollbeschäftigung durch Planung und Wettbewerb (Wirtschaftsdienst Mai 1953). Ardant G. : Technique de l'État. De la Productivité du secteur public 1953.

Meade J. E. : Planning and the Price Mechanism 1949 καὶ Γερμανιστὶ Planung und Preismechanismus 1951 (βλ. «Ἀρχεῖον» Καλιτσουνάκη 1951 σελ. 282). Albrecht K., Produktivität etc. 1949.

Wunderlich, Produktivität 1926. Lütke. Theorie der produktiven Kräfte 1935. Merkle Fr. Produktivität und Rentabilität² 1951. Colin Clark : The Conditions of economic Progress 1951.

Τριανταφυλλίδη, Κώστα : Αἱ σύγχρονοι ἀντιλήψεις περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ των ἐν τῇ δομικῇ τοιαύτῃ 1951. Πολίτη Δ. : Παραγωγή, Παραγωγικότης καὶ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα 1953. Σιμωνίδη Β. κλπ. : Οἰκονομικὴ Ἀποδοτικότητα καὶ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀποξηραιομένων γαιῶν κλπ. (Εἰς Οἶκον. Ἐρευναν τῶν Μεγάλων τεχνικῶν ζητημάτων 1933). Σίνου Α. : Τεχνικαὶ καὶ Οἰκονομικαὶ σχέσεις ἐπὶ τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν παραγωγικῶν ἔργων (Εἰς τὴν ἄνω Οἶκον. Ἐρευναν).

Ζαχαρία Προκ. : Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ λιγνίτου (Εἰς τὴν ἄνω Οἶκον. Ἐρευναν). Καλιτσουνάκη—Χαριτάκη—Ζαχαρία : Πρακτικὰ Ἐπιτροπῆς 1923, πρὸς ὑποστήριξιν καὶ προαγωγὴν τῶν Ἑλληνικῶν λιγνιτῶν, 1924. Δημητρακοπούλου Π. : Ἡ θεωρία τῆς παραγωγικότητος 1948. Χαριτάκη Θ. : Ἡ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ διοικήσις καὶ αἱ γενικώτεραι αὐτῆς ἐφαρμογαὶ κατὰ τὸν

Fayol, (Ἀρχεῖον Καλιτσουνάκη 1924). Τοῦ ἰδίου : Φορδισμὸς (Αὐτόθι 1925). Τοῦ ἰδίου : Τὸ διάγραμμα Gantt. Μέσον διοικήσεως καὶ ὀργανώσεως (Αὐτόθι 1936) Πρωτοπαπαδάκη Δ.. Διοικητικὴ δογματολογία (Fayol). Τοῦ ἰδίου : Πῶς θὰ ἐπιτύχωμεν (Detoeuf) 1953.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον παραγωγικότητος ἐκδίδει ἤδη τακτικῶς δελτίον πληροφοριῶν, διανεμόμενον εὐρέως, θὰ προβῆ δὲ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν εἰδικοῦ περιοδικοῦ διὰ τὰ ζητήματα τῆς παραγωγικότητος. Μεταξὺ τῶν σχεδίων αὐτοῦ εἶναι περαιτέρω καὶ ἡ ἐκλαίκευσις τῶν ἐνοπιῶν τῆς παραγωγικότητος κατὰ κλάδους ἀπασχολήσεως καὶ ἡ κυκλοφορία τῶν φυλλαδίων τούτων, εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ εἰς τὰς πόλεις διὰ πάντας τοὺς παραγωγικῶς ἐργαζομένους.
